

6. Ungdomskriminalitet og straff i endring

- Langt flere ungdommer blir siktet og straffet enn tidligere.
- Aldersfordelingen til de siktede og straffede er drastisk endret.
- Pengestraffer øker kraftig i omfang.
- Flere ubetingede fengselsdommer til eldre ungdom, men langt færre til mindreårige.
- Økning i narkotika- og voldslovbrudd, samt nedgang i vinningsforbrytelser blant de yngste, har hatt mye å si for utviklingen.

Ungdomskriminaliteten, ofte i bestemt form, er et veletablert begrep både i offentligheten og deler av kriminologien. Men hvem er egentlig ungdom – og hvilken kriminalitet tillegger vi å være særskilt for dem? Hvilke lovbrudd begår egentlig ungdom, og er det like mange som begår de samme lovbrudd som før? Ut fra aktiviteten i rettssystemet og intervjuundersøkelser er ungdom og unge voksne – i langt større grad enn andre – involvert i situasjoner hvor lovbrudd blir begått. Her presenteres utviklingen for ungdom som gjerningspersoner, ut fra statistikker over hvem som blir stilt til ansvar for lovbrudd i rettssystemet.

6.1. Siktede

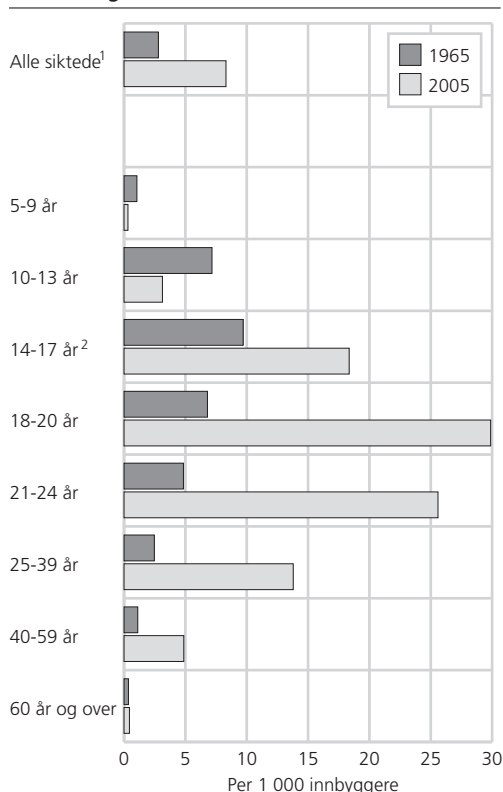
6.1.1. Fra barn til ungdom

I 1965 ble over 1 700 personer, eller 7,2 per 1 000 innbygger, i aldersgruppen 10-13 år siktet for forbrytelser. I 2005 var de tilsvarende tallene under 800 personer og 3,1 per 1 000 innbygger. Ut fra kriminalstatistikkene i disse to årene ser det med andre ord ut til at antallet, og andelen, barn tatt for forbrytelser i Norge, er mer enn halvert i denne perioden.

Det er flere forhold som har betydning for hvor sammenliknbare disse kriminalstatistikkene er, og figur 6.1 bør derfor i

større grad betraktes som en illustrasjon enn en tallfastsetting av sammenliknbare størrelser. En av de mest avgjørende endringene er nedkriminaliseringen av naskeri (fra forbrytelse til forseelse) på begynnelsen av 1970-tallet. Inkluderes naskerierne, er omfanget av siktede barn noenlunde det samme i dag som for 40 år siden. Det er også flere andre likheter mellom barnekriminaliteten i dag og på midten av 1960-tallet – blant annet at de aller fleste siktede under den straffbare alder er tatt for mindre alvorlige vinningslovbrudd og skadeverk (Etterforskerde lovbrudd, Stene 2003a).

Figur 6.1. Siktete for forbrytelser, etter alder og kjønn. 1965 og 2005. Per 1 000 innbyggere

¹ Per 1 000 innbyggere 5 år og over.

² Den kriminelle lavalder ble hevet fra 14 til 15 år i 1990.

Kilde: NOS Kriminalstatistikk 1965 (Hefte I), Etterforskede lovbrudd 2005, Statistisk sentralbyrå.

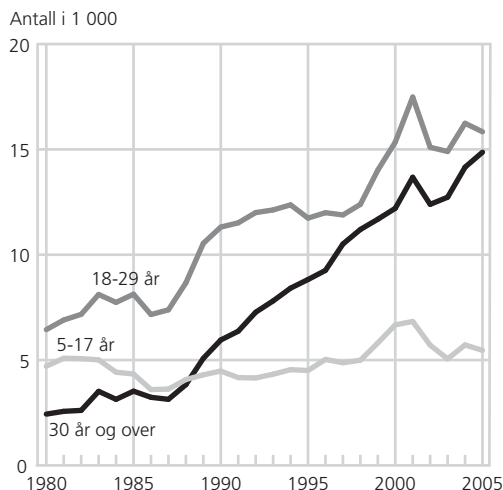
Om barn av i dag ikke fremstår så forskjellig fra hva vi kan lese ut av de eldre kriminalstatistikkene, er det samme ikke tilfellet for de eldre. Fra å utgjøre 22 prosent i 1965, er i dag kun 2 prosent av alle siktete for forbrytelser under 14 år. Den registrerte ungdomskriminaliteten, her forstått som lovbrudd begått av personer i alderen 15-29 år, har med andre ord endret seg i langt større grad enn barnekriminaliteten.

6.1.2. De eldre har økt mest

Ut fra hvem som blir registrert av politiet, har kriminalitetsutviklingen de 25 siste årene vært markant forskjellig for ungdom under 18 år – i forhold til eldre ungdom og voksne. Ut fra nivået på midten av 1980-tallet har det daværende antallet doblet seg hvert fjerde eller femte år for aldersgruppen 30 år og eldre, og i dag er antallet siktete for forbrytelser i denne alderen mer enn seks ganger så mange som i 1980.

Aldersgruppen 18-29 år har også hatt en betydelig økning, men ikke like mye og kontinuerlig som for de eldre: Antall ungdom over myndighetsalderen var relativt stabilt i løpet av store deler av 1980- og 1990-tallet, men økte mye på slutten av 1980-tallet og i årene rundt tusenårsskiftet. I 2005 ble 146 prosent flere 18-29-åringene siktet for forbrytelser enn i 1980.

Figur 6.2. Siktete for forbrytelser, etter aldersgrupper. 1980-2005. Antall

Kilde: Etterforskede lovbrudd, NOS Kriminalstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Utvalg til beskrivelsen av siktede

Til analysen er datagrunnlaget til statistikken over etterforskede lovbrudd anvendt, med opplysninger om de siktede i perioden 1987-2005 (forbrytelser, fra og med 1992-2005 også forseelser). Standarder for gruppering av lovbrudd (i lovbruddsgruppe og type lovbrudd) følger versjon gjeldende for 2005-årgangen, og alder til de siktede i 1992 og 1993 er tillagt på nytt ut fra dagens beregningsmetoder. Enkelte tall som er publisert av Statistisk sentralbyrå tidligere vil derfor være noe ulike de statistikkene som er presentert i denne artikkelen. Statistikker fra før 1987 er hentet fra de årlige utgavene av NOS Kriminalstatistikk.

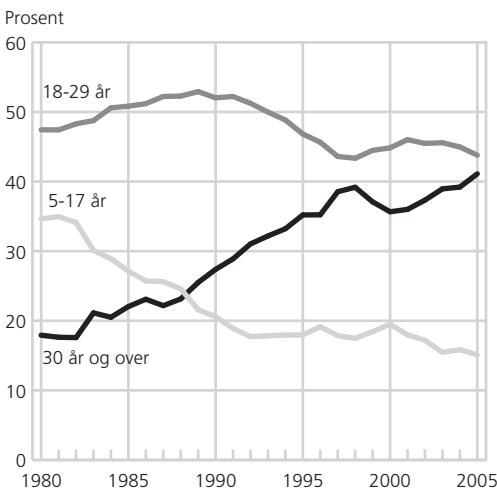
Endringer over tid

Det er mange ulike forhold som har påvirket innholdet i statistikkene over etterforskede lovbrudd og siktede de siste 20-30 årene. I tillegg til forhold som er tema for demografiske, juridiske, rettssosiologiske og kriminologiske studier, er også endringer av mer statistikkfaglig og teknisk art viktig for innholdet og fortolkninger av kriminalstatistikken: Innføringen og utviklingen av politiets elektroniske straffesaksregister i løpet av 1980- og begynnelsen av 1990-tallet, samt klargjøringen av retningslinjene for registrering av lovbrudd på midten av 1990-tallet, har bidratt til at flere lovbrudd – og muligens også noe høyere antall siktede personer – har kommet med i statistikken (se blant annet Olaussen 2004). Bearbeidningen av datagrunnlaget i SSB kan også være av betydning, og endringer foretatt fra og med 2002-årgangen medførte et noe lavere antall siktede (om lag 2-3 prosent) enn tidligere. For mer informasjon om statistikken, se <http://www.ssb.no/kriminalitet/lovbrudde/>

Antallet siktede under 18 år har langt fra hatt den samme utviklingen som de eldre: I hele perioden mellom 1984 og 1995 var antallet siktede for forbrytelser

på et lavere nivå enn tidligere, og først i 1999 ble antallet siktede under 18 år høyere enn i de første årene av 1980-tallet. Fra tusenårsskiftet og frem til i dag har antallet variert en del fra år til år, men i 2005 var det kun 16 prosent flere enn i 1980.

Figur 6.3. Siktede for forbrytelser, etter aldersgrupper. 1980-2005. Prosentandel¹

¹ Andel av alle med oppgitt alder.

Kilde: Etterforskede lovbrudd, NOS Kriminalstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Når vi ser tilbake på de siste 25 åres utvikling i antallet personer tatt for forbrytelser innenfor de ulike aldersgruppene, er det med andre ord ikke ungdom, men de over 30 år, som relativt til sitt tidligere nivå har økt mest. En beskjeden økning blant de yngste, og en langt større økning blant de eldste, har ført til en stor endring i aldersfordelingen blant de som er tatt for forbrytelser: Gruppen under 18 år har i løpet av disse årene gått fra å utgjøre 35 prosent til 15 prosent av alle siktede, og de i alderen 30 år og over har tilsvarende gått fra å utgjøre 18 til 41 prosent (se figur 6.2 og 6.3). Ser vi hele ungdomsgruppen under ett, utgjorde de i alderen 15-29 år 70 prosent av alle

Sentrale begreper og definisjoner i statistikken over siktede

Lovbrudd er i kriminalstatistikken definert som de handlinger loven til enhver tid beskriver som straffbar, og regnes som ferdig etterforsket når lovbruddet er gitt en rettskraftig avgjørelse. *Lovbrudd, kriminalitet og straffbar handling* brukes som fellesbetegnelse for forseelser og forbrytelser. En *forbrytelse* er en straffbar handling som ut fra loven regnes å være av en grovere karakter enn en *forseelse*. Hvorvidt en straffbar handling er en forbrytelse, fremgår av lovene, og innebærer som hovedregel at handlingen har en strafferamme på mer enn tre måneders fengsel. En *rettskraftig avgjørelse* kan bli gitt av politi og påtalemyndighet eller av domstolene, og innebærer at lovbruddet anses som ferdig behandlet – og at videre etterforskning derfor ikke er aktuelt. *Siktede* er ut fra SSBs definisjon personer som har fått en rettskraftig avgjørelse mot seg. Det som er felles for alle de siktede, er at de av politi og påtalemyndighet er blitt ansett som gjerningspersoner ved avsluttet etterforskning. I og med at statistikken ikke omfatter alle som har hatt status som siktet, er SSBs bruk av begrepet «siktet» ikke synonymt med tilsvarende begrep i straffeprosessloven § 82. Statistikken over siktede viser antall forskjellige personer (telles med andre ord kun en gang) som har vært siktet i løpet av statistikkåret. Personer som blir siktet for flere lovbrudd i løpet av statistikkåret blir i tabellene gruppert ut fra det såkalte *hovedlovbruddet*, det vil si det av lovbruddene som ifølge *loven* kan straffes strengest. *Alder* beregnes ut fra fødselsdato og gjerningstidspunktet for lovbruddet. Hvis en person er siktet for flere lovbrudd i løpet av statistikkåret, fastsettes alder ut fra gjerningstidspunktet til hovedlovbruddet.

siktede for forbrytelser i 1984 og 54 prosent i 2005.

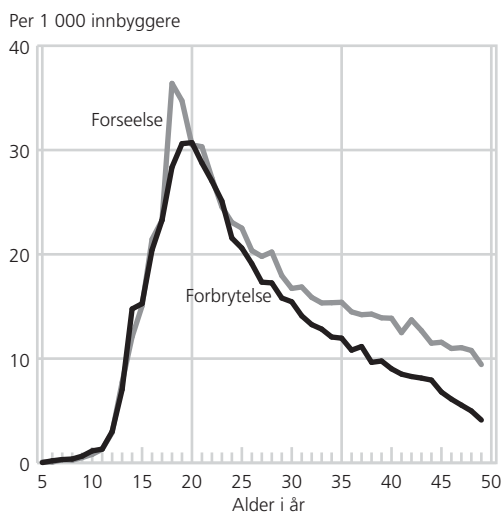
6.1.3. Ungdom fremdeles i flertall

Rundt 1 prosent av alle i alderen 15-29 år ble årlig tatt for forbrytelser på 1980-tallet, men i dag er det over 2 prosent. Andelen av ungdom tatt for forbrytelser har da økt noe mer enn for personer i 30-årene, som i samme periode økte fra om lag 0,3 til 1,2 prosent.

I de fire ungdomsgruppene vi vanligvis finner igjen i dagens statistikk over siktede for lovbrudd, er andelen høyere enn i alle andre aldersgrupper. Dette er tilfellet både blant de som er tatt for en eller flere forbrytelser og blant de som er tatt for kun forseelser (se figur 6.4). Som for de siste årene er det vanligst å bli tatt for lovbrudd i alderen 18-20 år, og i 2005 ble 6,4 prosent av alle i denne aldersgruppen tatt for ett eller flere lovbrudd. Tar vi også med de som får forenklet forelegg, blir andelen av ungdom tatt for lovbrudd betydelig høyere. I 2005 ble 8,8 prosent av befolkningen i alderen 15-29 år (13,7

prosent av den mannlige og 3,4 prosent av den kvinnelige) straffet en eller flere ganger (Straffereaksjoner).

Figur 6.4. Siktede, etter lovbruddskategori og alder. 2005. Per 1 000 innbyggere

Kilde: Etterforskede lovbrudd, Statistisk sentralbyrå.

6.1.4. Halvparten er ikke tatt for forbrytelser, men forseelser

Forseelser er straffbare handlinger som i utgangspunktet regnes som mindre alvorlige enn forbrytelser (se tekstboks). Mange blir imidlertid tatt for kun forseelser, og dette kan medføre betydelige konsekvenser og rettslige etterspill for disse. I 2005 var for eksempel 34 prosent av alle tiltalene i domstolene, og mer enn 20 prosent av alle nyinnsettelsene i fengsel, begrunnet i en forseelse. De som blir tatt for forseelser har også en høyere risiko for å bli tatt for fremtidige lovbrudd, sammenliknet med den ikke-siktede delen av befolkningen: 37 prosent av alle siktede med forseelse som hovedlovbrudd i 2000, hadde tilbakefall til minst ett nytt lovbrudd i løpet av den neste femårsperioden.

I 2005 hadde 21 000 siktede ungdommer i alderen 15-29 år en forseelse som sitt hovedlovbrudd, om lag det samme antallet som ti år tidligere. I og med at siktede for forbrytelser har økt, har andelen av de siktede ungdommene med kun forseelser blitt redusert fra 60 prosent i første halvdel av 1990-tallet, til 51 prosent i de siste årene.

6.1.5. Like fort og uten førerkort, men mindre promille og personskader

Trafikkriminalitet er den største hovedlovbruddsgruppen til siktede i alle aldersgrupper fra 18 år og over. I det første året med statistikk over forseelser (se tekstboks), var trafikklovbrudd også den største lovbruddsgruppen for siktede i alderen 15-17 år. Fra 1992 til 2000 ble imidlertid andelen nærmere halvert, og for de yngste ungdommene er ulike forseelser i veitrafikken nå den nest største lovbruddsgruppen.

Utviklingen av automatisk trafikk kontroll, nå i form av digitaliserte fotobokser, har medført en kraftig økning i antall forenklede forelegg for ulovlig hastighet (se Straffereaksjoner). Hvis fartsforseelsen er alvorlig, vil den bli anmeldt og registrert i politiets straffesaksregister – hvorpå etterforskningen vil avgjøre om forseelsen ender med en siktelse og avgjort med forelegg eller annen reaksjon.

De mer alvorlige veitrafikkforseelsene har i løpet av de ti siste årene ikke økt på samme måte som de mindre alvorlige fartsovertredelsene som ender med forenklede forelegg: Antall siktede for ulovlig hastighet har vært relativt stabil, men et stadig økende antall i alle ungdomsgruppene blitt tatt for å kjørere uten gyldig førerkort. Antallet ungdommer med promillekjøring og trafikklovbrudd som har medført personskade, er imidlertid blitt betydelig færre – og antallet med disse som hovedlovbrudd er redusert med om lag 30 og 40 prosent når vi ser på de første og siste fire år i perioden 1992-2005. Til sammen ble 11 900, eller nesten 30 prosent av alle siktede i alderen 15-29 år, hovedsakelig tatt for lovbrudd i trafikken. Sammenliknet med ti år tidligere har det de siste fire årene vært over 20 prosent flere siktede for trafikkriminalitet i alderen 30 år og over, mens antallet ungdommer i alderen 15-29 år er blitt 14 prosent færre (se tabell 6.1).

Forseelser mot veitrafikkloven har også hatt en sentral betydning for ungdommers fengsels erfaring: I løpet av 2005 ble 1 260 ungdommer satt i fengsel hovedsakelig på grunn av forseelser, hvorav 54 prosent for promillekjøring og 33 prosent på grunn av andre veitrafikkforseelser. Ingen under 18 år endte i fengsel kun på grunn av trafikkforseelser, men for 18-29-åringene var dette hovedlovbruddet bak 23

Tabell 6.1. Siktete for trafikkriminalitet, etter alder. 1992-2005. Antall¹

	Siktete i alt	5- 14 år	15-17 år	18-20 år	21-24 år	25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60- år	Uopp- gitt
1992 ..	30 060	252	2 838	4 230	4 813	4 531	5 950	4 219	1 728	1 499	-
1993 ..	27 369	251	2 052	3 817	4 301	4 139	5 595	3 990	1 743	1 438	43
1994 ..	24 239	201	1 681	3 254	3 709	3 744	4 953	3 593	1 736	1 347	21
1995 ..	24 429	257	1 847	3 161	3 744	3 739	5 082	3 454	1 764	1 357	24
1996 ..	23 216	245	1 620	3 059	3 470	3 486	4 918	3 229	1 792	1 359	38
1997 ..	23 320	237	1 510	3 046	3 553	3 547	4 834	3 267	1 895	1 431	-
1998 ..	23 817	235	1 348	3 079	3 527	3 810	5 208	3 277	2 011	1 322	-
1999 ..	23 703	234	1 333	3 116	3 318	3 711	5 273	3 228	2 066	1 422	2
2000 ..	24 291	201	1 315	3 292	3 302	3 780	5 502	3 432	2 060	1 398	9
2001 ..	26 193	178	1 444	3 477	3 434	3 766	6 214	3 819	2 304	1 554	3
2002 ..	24 409	188	1 448	3 276	3 287	3 395	5 717	3 534	2 068	1 490	6
2003 ..	26 701	168	1 631	3 605	3 407	3 521	6 352	3 957	2 438	1 622	-
2004 ..	28 307	151	1 666	3 464	3 483	3 605	6 749	4 505	2 756	1 927	1
2005 ..	28 855	166	1 506	3 391	3 403	3 590	6 984	4 932	2 876	2 006	1

¹ Alder til siktede i 1992 og 1993 beregnet med nyere metode og avviker derfor fra NOS Kriminalstatistikk.

Kilde: Etterforskede lovbrudd, Kriminalstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

prosent (1 100 av 4 870) av alle innsettelsene (fengslinger).

6.1.6. Fylla er skylda for mange

I 2005 hadde nesten 7 400 ungdommer «annen kriminalitet» som hovedlovbruddsgruppe, det vil si 18 prosent av alle siktede i alderen 15-29 år. Sammenlikner vi antall siktede i fireårsperiodene 1992-1995 og 2002-2005, er det like mange i alderen 21-29 år – mens antallet i alderen 15-20 år har økt med 23 prosent. Denne uspesifiserte lovbruddsgruppen er nå den nest største lovbruddsgruppen blant ungdom i alderen 18-24 år – og den tredje største lovbruddsgruppen til de yngste og eldste ungdommene (se tabell 6.2 og 6.6).

Lovbruddsgruppen består av mange ulike former for lovbrudd, som i flere tilfeller ikke fremgår så tydelig ut fra kriminalstatistikkens inndelinger av type forbrytelser og forseelser. I tillegg vet vi at mange av de som siktes for forseelser i denne lovbruddsgruppen ender opp i statistikkene med et annet mer alvorlig hovedlovbrudd. Dette vanskeliggjør en mer detal-

jert beskrivelse av hvem som blir tatt for hva – noe som i enda større grad gjelder analysen av utviklingen over tid.

Vi vet imidlertid at 85 prosent av alle siktede ungdommer med denne hovedlovbruddsgruppen i 2005 kun var tatt for forseelser, og at mange av disse har begått ulike ordens- og eller rusrelaterte lovbrudd: Både politivedtektene, alkohol-, løsgjenger- og straffeloven har bestemmelser om ulovlig befatning med alkohol og andre alkoholrelaterte forseelser. Ut fra den mer detaljerte registreringen til politiet har minst 2 500 ungdommer en forseelse knyttet direkte til bruk av alkohol som sitt hovedlovbrudd i 2005. I tillegg var ulike ordensforstyrrelser som ofte blir gjort i beruset tilstand, hovedårsaken til at om lag 900 ungdommer ble siktede. Straffeloven og politivedtektene har også ulike bestemmelser om hvordan man skal forholde seg til offentlige tjenestemenn, og da særlig til politiets arbeid. I 2005 var denne form for stridigheter, blant annet manglende etterfølgelse av pålegg fra politiet, hovedlovbrudd til om lag 1 300 ungdommer.

Tabell 6.2. Siktete for annen kriminalitet, etter alder. 1992-2005. Antall¹

	Siktete i alt	5- 14 år	15-17 år	18-20 år	21-24 år	25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60- år	Uopp- gitt
1992 ..	10 405	247	822	1 669	1 777	1 518	1 964	1 222	521	665	-
1993 ..	10 500	282	879	1 666	1 866	1 610	2 016	1 284	511	305	81
1994 ..	10 893	284	855	1 577	1 951	1 739	2 118	1 400	551	337	81
1995 ..	11 184	345	872	1 514	1 801	1 841	2 251	1 489	660	382	29
1996 ..	11 095	518	1 013	1 418	1 687	1 569	2 236	1 510	645	397	102
1997 ..	10 945	490	911	1 467	1 514	1 571	2 299	1 566	732	394	1
1998 ..	10 749	372	969	1 421	1 544	1 501	2 281	1 542	764	355	-
1999 ..	11 721	417	1 038	1 599	1 634	1 704	2 501	1 603	804	421	-
2000 ..	11 919	433	1 236	1 742	1 688	1 653	2 453	1 567	776	369	2
2001 ..	12 839	378	1 258	1 820	1 808	1 771	2 676	1 835	872	421	-
2002 ..	11 466	287	958	1 694	1 713	1 576	2 434	1 653	773	376	2
2003 ..	11 914	334	963	1 795	1 689	1 619	2 583	1 619	885	425	2
2004 ..	12 729	305	1 189	2 050	1 843	1 733	2 585	1 712	920	392	-
2005 ..	13 545	331	1 340	2 103	2 145	1 783	2 677	1 737	942	483	4

¹ Alder til siktede i 1992 og 1993 beregnet med nyere metode og avviker derfor fra NOS Kriminalstatistikk.

Kilde: Etterforskede lovbrudd, Kriminalstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Det er gode grunner til å tro at de som har de ovenfor beskrevne hovedlovbruddene, ikke er tatt for så mange andre lovbrudd i 2005. Ut fra dette kan det se ut til at alkoholrelaterte ordensforseelser er hovedårsaken til at 4-5 000 ungdommer årlig får en rettslig avgjørelse mot seg fra politi, påtalemyndighet eller domstolene. Legger vi til de 1 200 med promillekjøring, er 10-15 prosent av alle siktede i alderen 15-29 år først og fremst tatt for alkoholforseelser og andre rusforseelser. Og da er ikke narkotikaforbrytelsene medregnet (se tabell 6.9 og om narkotika senere i artikkelen).

Ut fra de ferdig etterforskede sakene i 2005 ble også drøyt 1 300 ungdommer siktede for det som kan betegnes som «løgnaktige» lovbrudd – det vil si ulike former for falske forklaringer og anklager, eller bruk av falske dokumenter eller opplysninger i situasjoner hvor sannferdighet er påkrevet. Ulovlig befatning med våpen, herunder kniv, inngår også i lovbruddsgruppen annen kriminalitet – og var hovedlovbruddet til noe over 300 siktede ungdommer.

6.1.7. Like mange tatt for butikktysteri, men langt færre grove tyverier

I 2005 hadde 8 200 ungdommer et vinningslovbrudd, hvorav 5 700 en vinningsforbrytelse, som hovedlovbrudd. Hvis vi sammenlikner fireårsperiodene 1992-1995 og 2002-2005, har antall ungdom med vinningskriminalitet som hovedlovbruddsgruppe blitt 18 prosent færre. Ser vi bort fra naskerier og andre vinningsforseelser var nedgangen enda større (24 prosent), og relativt til tidligere nivå var nedgangen i siktede for vinningsforbrytelse større blant de yngste (32 prosent) og de to nest yngste ungdomsgruppene (29 og 23 prosent) enn for de eldste ungdommene (9 prosent).

Vinningskriminalitet er i dag den største lovbrudds- og forbrytelsesgruppen til 15-17-åringene. Hvis naskeri og andre tyveriforseelser inkluderes, er de yngste også den aldersgruppen med høyest andel siktede for vinningskriminalitet: I 2005 ble 2 200, det vil si 1,2 prosent av alle 15-17-åringene, tatt for hovedsakelig vinningslovbrudd (se figur 6.5).

Selv om de i alderen 18-20 år også har hatt en stor prosentvis nedgang i løpet av de siste ti årene, har denne ikke vært like stabil og nedadgående som for de yngre. Mye av nedgangen kom i perioden 1994-1998, og etter dette har antallet siktede for vinningsforbrytelser i denne alderen vært svært varierende – men generelt sett på et lavere nivå enn tidligere. Det ser samlet sett også ut til ha blitt – i løpet av de siste ti årene – noen færre i alderen 21-24 år som blir tatt for vinningsforbrytelser. Dette til tross for at det var like mange siktede for vinningsforbrytelser i 2001 som i årene rundt 1990, og at mye av nedgangen fra midten av 1990-tallet sannsynligvis kan forklares med at narkotikalovbrudd har tatt over som hovedlovbrudd for en del av de som også ble tatt for tyverier.

I løpet av 1990-tallet økte antallet siktede for vinningsforbrytelser i slutten av 20-årene. De hadde med andre ord en motsatt utvikling enn de yngre ungdomsgruppene. Antallet siktede med tyverier og andre vinningsforbrytelser som hovedlovbrudd har imidlertid blitt 20 prosent

færre i løpet av de siste fem årene, og de eldste ungdommene har da ikke hatt den samme økningen som de siktede i 30-årene.

I 2006 ble det anmeldt over 187 000 vinningslovbrudd, som da var om lag halvparten (47 prosent) av alle anmeldte lovbrudd i Norge. Naskerier og butikktyster blir som regel oppklart når de oppdages og anmeldes. Andre vinningslovbrudd, for eksempel sykkeltyverier, har imidlertid en svært lav oppklaringsprosent – og statistikkene over gjerningspersoner vil derfor være mangelfulle i forhold til å beskrive hvem som har utført disse typene lovbrudd. Dette vil i enda større grad prege beskrivene av utviklingen, da både antallet anmeldelser og oppklaringsprosenten varierer over tid. En del av de som blir tatt for tyveri, blir også tatt for andre typer lovbrudd som i varierende omfang i forskjellige tidsperioder overtar som hovedlovbrudd (jf. senere om vold og narkotika). Selv om vi må ta klare forbehold på grunn av problemstillinger knyttet til oppklaring og endringer av hovedlovbrudd, ser det likevel ut

Tabell 6.3. Siktede for annen vinningskriminalitet, etter alder. 1992-2005. Antall¹

	Siktede i alt	5- 14 år	15-17 år	18-20 år	21-24 år	25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60- år	Uopp- gitt
1992 ..	17 467	1 164	2 530	2 705	2 438	2 362	2 950	1 540	715	1 062	1
1993 ..	18 147	1 402	2 599	2 614	2 502	2 397	3 081	1 565	806	1 068	113
1994 ..	18 968	1 504	2 756	2 643	2 543	2 589	3 345	1 656	779	1 047	106
1995 ..	17 790	1 758	2 400	2 152	2 211	2 376	3 302	1 676	800	1 075	40
1996 ..	19 255	2 212	2 599	2 077	2 309	2 585	3 684	1 823	882	1 036	48
1997 ..	18 408	2 013	2 321	1 733	2 070	2 508	3 778	1 939	1 016	1 029	1
1998 ..	18 304	2 150	2 299	1 692	1 985	2 489	3 808	2 003	901	972	5
1999 ..	19 014	2 394	2 239	1 925	2 121	2 632	3 913	1 972	904	910	4
2000 ..	20 287	2 280	2 601	2 057	2 321	2 738	4 205	2 183	976	910	16
2001 ..	20 801	2 131	2 469	2 431	2 664	2 743	4 195	2 287	1 027	854	-
2002 ..	16 572	1 591	1 975	1 781	1 961	2 207	3 606	2 000	827	624	-
2003 ..	16 563	1 703	1 787	1 864	1 944	2 059	3 666	2 026	851	663	-
2004 ..	18 553	1 902	2 318	2 075	2 172	2 288	3 881	2 227	972	716	2
2005 ..	17 842	1 797	2 218	1 815	1 939	2 202	3 891	2 313	1 017	650	-

¹ Alder til siktede i 1992 og 1993 beregnet med nyere metode og avviker derfor fra NOS Kriminalstatistikk.

Kilde: Etterforskede lovbrudd, Kriminalstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

til at statistikkene over siktede sier oss noe om endringer i typer av vinningslovbrudd blant ungdom. Vi ser blant annet noen av de samme trendene i de ulike kriminalstatistikkene, og endringene er så store at noen av trendene ser ut til å ha en sammenheng med en faktisk endring i de ulike aldersgruppene.

I de siste årene har det vært et kraftig fall i antall anmeldte tilfeller av grove tyverier, og i de aller siste årene også tyveri av og fra biler (Anmeldte lovbrudd, Stene 2007). Selv om oppklaringsprosenten samtidig har økt noe, har antall siktede for disse typene tyverier også gått betydelig ned. Antall ungdommer med et grovt tyveri som hovedlovbrudd økte noe på slutten av 1980-tallet, men var rimelig stabilt i første halvdel av 1990-tallet. Etter dette er antallet ungdommer siktet for innbrudd og tyveri av større verdier fra både boliger og næringslokaler blitt langt færre: Sammenlikner vi fireårsperiodene 1992-1995 og 2002-2005 er antall ungdommer med grovt tyveri som hovedlovbrudd blitt mer enn halvert. Tilsvarende er antallet ungdommer siktet for brukstyveri av motorkjøretøy blitt redusert med 24 prosent i den samme perioden. I forhold til årene 1990 og 1991, da over 1 000 ungdommer hadde brukstyveri av motorkjøretøy som hovedlovbrudd, er nedgangen enda større.

Sammenliknet med slutten av 1980-tallet er den prosentvise nedgangen i antall siktede for grovt tyveri større blant de yngste (70 prosent) enn de nest yngste (59 prosent) og de eldre ungdomsgruppene (45 og 25 prosent). På slutten av 1980-tallet var det rundt 1 600 siktede for grovt tyveri og brukstyveri av motorkjøretøy i aldersgruppene 15-17 år, mens det i 2005 var knapt 600.

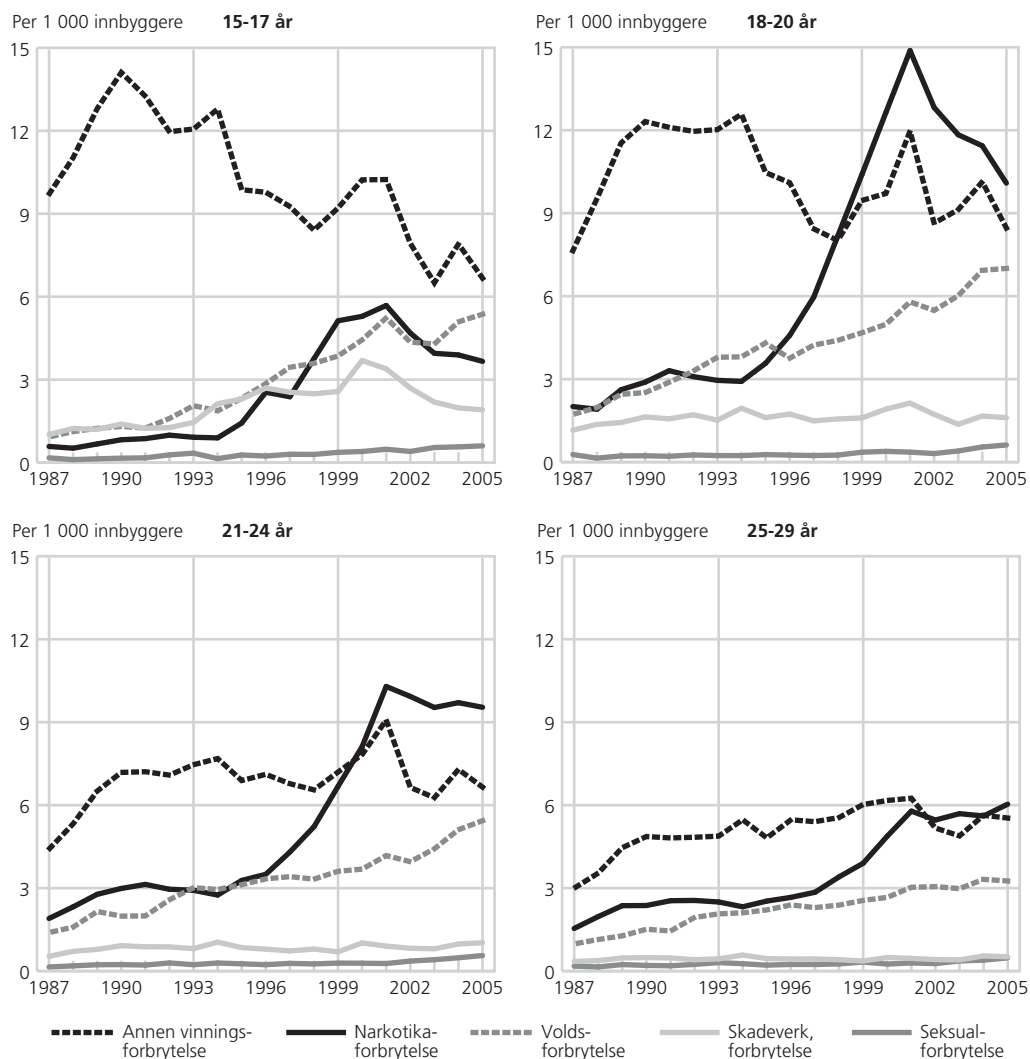
Til forskjell fra de grove tyveriene har antallet siktede ungdommer med simpelt tyveri eller naskeriforseelse som hovedlovbrudd økt noe i løpet av de siste 10-15 årene: Ut fra fireårsperioden på begynnelsen av 1990-tallet er det samlet sett 5 prosent flere siktede for disse lovbruddene i dag. I løpet av 2005 ble 2 400 ungdommer hovedsakelig siktet for naskeri eller simpelt butikktveri. Av disse var mer enn 1 000, altså 42 prosent, i alderen 15-17 år. Av alle siktede i den yngste ungdomsgruppen har i dag 42 prosent simple tyverier eller naskeriforseelser som sitt hovedlovbrudd.

Det er imidlertid noen alvorlige former for tyveri hvor det har blitt flere siktede ungdommer: I perioden 2002-2005 ble gjennomsnittlig 281 ungdommer årlig siktet for utpressing og ran. Selv om antallet, sett i forhold til det totale antall ungdommer tatt for grove tyverier, er lavt, er det mer enn dobbelt så mange som på slutten av 1980- og begynnelsen av 1990-tallet.

Selv om det finnes noen forbehold og variasjoner, kan vi samlet sett si at omfanget av ungdom tatt for de minst alvorlige tyveriene har vært stabil, samtidig som det er blitt langt færre siktede for de fleste former for grove tyverier – både fra privatpersoner og næringsdrivende – i løpet av de siste 10-15 årene (se tabell 6.7).

6.1.8. Vold og trusler har økt i alle aldersgrupper

Det er usikkert om det har vært en faktisk økning av vold og trusler i Norge i løpet av de siste 15-20 årene, og eventuelt hvilke grupper denne økningen kan ha kommet i. Vi vet imidlertid at det har vært en langvarig økning i antallet registrerte anmeldelser av voldskriminalitet, og

Figur 6.5. Siktete, etter utvalgte forbrytelses- og aldersgrupper. 1987-2005. Per 1 000 innbyggere

Kilde: Etterforskede lovbrudd, Statistisk sentralbyrå.

at ungdom er svært overrepresentert både blant de som er utsatt og de som er tatt for voldslovbrudd (Stene 2007).

Som det fremgår av figur 6.5 er det de i alderen 18-20 år som har den største andelen siktete for voldslovbrudd, men den er i dag nesten like stor blant de yngste og blant de i alderen 21-24 år.

Utviklingen i det totale antallet siktete for voldskriminalitet viser også at alle aldersgrupper har hatt en stor og nesten kontinuerlig økning siden slutten av 1980-tallet (se tabell 6.4). Økningen har imidlertid vært noe ulik i omfang for de forskjellige typene voldslovbrudd og ungdomsgruppene i ulike perioder.

Tabell 6.4. Siktete for voldsforbrytelser, etter alder. 1987-2005. Antall¹

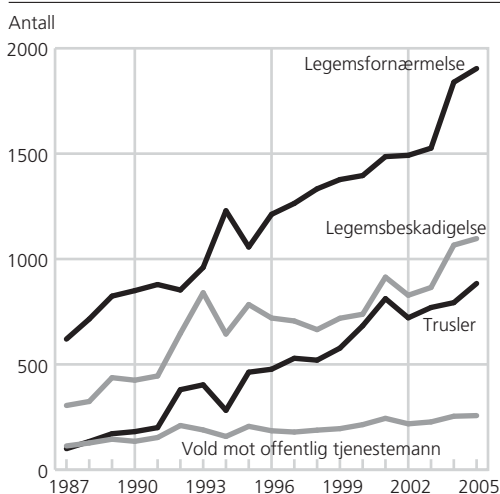
	Siktete i alt	5- 14 år	15-17 år	18-20 år	21-24 år	25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60- år	Uopp- gitt
1987 ..	1 857	39	183	352	369	310	347	172	52	21	12
1988 ..	2 299	51	217	401	429	364	445	220	85	30	57
1989 ..	2 893	61	233	490	582	410	614	269	99	57	78
1990 ..	3 027	77	236	494	540	493	655	303	88	38	103
1991 ..	3 047	68	216	561	540	480	651	331	97	52	51
1992 ..	3 689	95	262	623	698	653	820	370	117	51	-
1993 ..	4 219	132	330	690	810	708	873	428	158	62	28
1994 ..	4 218	147	297	664	775	727	917	474	142	63	12
1995 ..	4 532	232	370	715	806	761	960	448	152	80	8
1996 ..	4 655	242	453	607	832	821	932	500	164	88	16
1997 ..	5 086	271	547	678	818	787	1 123	571	205	86	-
1998 ..	5 242	273	567	711	768	808	1 205	603	221	85	1
1999 ..	5 478	341	610	756	810	851	1 189	583	252	86	-
2000 ..	5 895	423	703	806	814	870	1 325	616	247	89	2
2001 ..	6 757	479	844	932	916	956	1 504	749	271	105	1
2002 ..	6 353	490	721	884	872	931	1 358	730	280	86	1
2003 ..	6 613	401	737	973	976	885	1 415	831	305	90	-
2004 ..	7 529	440	910	1 140	1 124	963	1 594	916	334	106	2
2005 ..	7 846	423	998	1 178	1 197	938	1 592	989	408	122	1

¹ Alder til siktede i 1992 og 1993 beregnet med nyere metode og avviker derfor fra NOS Kriminalstatistikk.

Kilde: Etterforskede lovbrudd, Kriminalstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Samlet sett ble antall ungdommer siktet for voldsforbrytelser doblet i perioden 1987-1993. I løpet av de første årene på 1990-tallet var det en spesielt stor økning i siktede for legemsbeskadigelser, hvorpå antall ungdommer med dette alvorlige voldslovbruddet holdt seg på et lavere eller tilsvarende nivå frem til tusenårs-skiftet. I de aller siste to årene har imidlertid antallet siktede for legemsbeskadigelse vært betydelig høyere enn tidligere, og i 2005 hadde 1 100 ungdommer dette som sitt hovedlovbrudd. Antall siktede med trusler som hovedlovbrudd har hatt en jevnere økning i hele den siste 20-års-perioden, men ikke like mye som legemsbeskadigelsene i de aller siste årene. Legemsfornærmelser er den type voldslovbrudd med fleste siktede, og som i antall siktede har økt mest – både når vi ser hele perioden samlet og for de aller siste årene (se figur 6.6 og tabell 6.8).

Hvis vi sammenlikner periodene 1992-1995 og 2002-2005 er det totale antallet siktede ungdom med voldskriminalitet som hovedlovbrudd økt med 56 prosent.

Figur 6.6. Siktete 15-29 år, etter utvalgte typer voldsforbrytelser. 2005. Antall

Kilde: Etterforskede lovbrudd, Statistisk sentralbyrå.

Den prosentvise økningen er langt større for de aller yngste (167 prosent) enn for de nest yngste (55 prosent) – som igjen er større enn for de to eldste ungdomsgruppene (35 og 30 prosent).

De som lever i mellomtiden – fra å ha nådd straffbar alder og frem til å bli myndig – er samlet sett den ungdomsgruppen som i løpet av de siste 15-20 årene har økt minst i strafferettsapparatet. Samtidig med denne utviklingen er det altså denne gruppen som, relativt til sitt tidligere nivå, har økt mest når vi ser på hvem som er siktede for voldskriminalitet. Å anmelde ungdom i alderen 15-17 år for voldskriminalitet, var en heller sjelden hendelse på slutten av 1980-tallet, men andelen per 1 000 innbyggere økte fra 0,9 i 1987 til 5,4 i 2005. Denne økningen har medført at voldslovbrudd i de tre siste årene er den nest største forbrytelsesgruppen til 15-17-åringer.

Antallet siktede for voldslovbrudd var for aldersgruppen 21-24 år stabil i årene fra 1993 og frem til og med tusenårsskiftet, mens den i samme periode økte jevnt for de yngre og de eldre. I 2000 var det dermed like mange (800) siktede med voldskriminalitet som hovedlovbrudd i aldersgruppene 18-20 og 21-24 år. I løpet av de siste fem årene har disse aldersgruppene hatt en helt parallell utvikling med en økning på 50 prosent, og antallet i hver av gruppene ble om lag 1 200 i 2005. Andelen av 18-20-åringer (7,0 per 1 000 innbyggere) er imidlertid noe høyere enn blant 21-24- og 15-17-åringene (begge 5,4 per 1 000 innbyggere, se tabell 6.6).

I 2005 hadde 4 300 ungdommer en voldsforbrytelse som sitt hovedlovbrudd. Av disse var 44 prosent siktede for legemsfornærmelse, 25 prosent for legems-

beskadigelse, 6 prosent for vold mot offentlig tjenestemann og 21 prosent for trusler. Samme år var 48 ungdommer siktede for drap, drapsforsøk eller grov legemsbeskadigelse som hovedlovbrudd. Det er ikke grunn til å mene at ungdom av i dag begår disse svært grove voldsforbrytelsene mer enn ungdom gjorde for 20 år siden: Ut fra den siste fireårsperioden er det i dag noen færre siktede ungdommer for drap, drapsforsøk og grov legemsbeskadigelse enn det var på slutten av 1980- og begynnelsen av 1990-tallet.

6.1.9. Narkotika er blitt den største forbrytelsesgruppen

I 2005 hadde 6 200 ungdommer et narkotikalovbrudd som hovedlovbrudd. Antallet tatt for befatning med narkotika har økt svært mye i løpet av de siste 15-20 årene: Ut fra fireårsperiodene 1987-1990 og 2002-2005 har antall ungdom med narkotikalovbrudd som hovedlovbruddsgruppe blitt 232 prosent flere. Sammenliknet med slutten av 1980-tallet er den prosentvise økningen aller størst blant de yngste (475 prosent) og de nest yngste (300 prosent), men også stor for de to eldste ungdomsgruppene (217 og 154 prosent).

Den mest drastiske økningen kom i perioden 1994-2001, hvor antall narkotikasiktede ungdommer gikk fra 2 200 til 7 400. I løpet av disse årene kom en betydelig økning for alle ungdomsgruppene, men i antall økte den mest dramatisk for 18-20-åringer og de i begynnelsen av 20 årene (Stene 2003b). Etter 2001 har det vært noe ulik utvikling for ungdomsgruppene, hvor det i 2005 er betydelig færre (28 prosent) siktede blant de i alderen 15-20 år – men ikke den samme nedgangen blant de i alderen 21-29 år (6 prosent, se tabell 6.5). Til tross for denne nedgangen, er narkotikalovbrudd nå blitt den

Tabell 6.5. Siktete for narkotikaforbrytelser, etter alder. 1987-2005. Antall¹

	Siktete i alt	5- 14 år	15-17 år	18-20 år	21-24 år	25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60- år	Uopp- gitt
1987	1 936	4	115	410	504	486	352	33	7	-	25
1988 ..	2 324	8	101	388	626	628	467	50	7	1	48
1989 ..	3 057	7	127	523	750	760	697	90	14	4	85
1990 ..	3 333	3	149	568	812	772	786	112	11	8	112
1991 ..	3 577	2	150	642	848	843	925	134	21	4	8
1992 ..	3 620	4	163	585	801	860	1 021	160	18	8	-
1993 ..	3 563	15	147	538	784	855	995	193	24	11	1
1994 ..	3 451	13	142	509	722	802	1 022	209	24	6	2
1995 ..	3 963	18	228	593	846	871	1 081	291	30	2	3
1996 ..	4 520	36	404	740	873	915	1 189	312	41	8	2
1997 ..	5 245	37	378	956	1 031	977	1 328	468	59	11	-
1998 ..	6 550	43	593	1 321	1 205	1 154	1 574	580	67	13	-
1999 ..	8 050	88	811	1 680	1 499	1 298	1 838	730	82	24	-
2000 ..	9 252	75	838	2 045	1 792	1 592	1 949	801	137	23	-
2001 ..	10 850	54	916	2 393	2 256	1 825	2 247	991	153	15	-
2002 ..	9 951	62	775	2 067	2 189	1 665	2 120	930	126	16	1
2003 ..	9 819	47	679	1 914	2 102	1 689	2 210	1 013	149	14	2
2004 ..	9 921	48	696	1 880	2 134	1 628	2 266	1 048	194	26	1
2005 ..	9 902	57	681	1 697	2 099	1 737	2 215	1 162	227	26	1

¹ Alder til siktede i 1992 og 1993 beregnet med nyere metode og avviker derfor fra NOS Kriminalstatistikk.

Kilde: Etterforskede lovbrudd, Kriminalstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

største hovedforbrytelsesgruppen til ungdom i alderen 18-29 år (se figur 6.5).

I dagens lovgivning er straffebestemmelsene mot narkotika regulert i to ulike lover. Straffeloven inneholder et forbud mot de fleste former for befatning med narkotika, med unntak av bruk – som faller inn under legemiddeloven. I tillegg til forbudet mot bruk, inneholder også legemiddeloven forbud mot besittelse av mindre mengder narkotisk stoff.

De fleste som i dag blir tatt for befatning med narkotika, blir siktet for mindre alvorlige brudd på straffeloven, og årlig er det nå over 3 100 ungdommer som har dette som sitt hovedlovbrudd. I datagrunnet for kriminalstatistikkene er det ikke registrert hvilken befatning disse personene har hatt med narkotika, og det er heller ikke informasjon om mengde eller type narkotika. Kriminalstatistikkene kan med andre ord ikke forteller oss om

økningen av dette lovbruddet skyldes at politiet tar flere personer for ulovlig omsetning, innførsel eller oppbevaring av narkotika. Ut fra statistikken over straffereaksjoner ser det imidlertid ut til at de fleste av disse personene er tatt for mindre alvorlige lovbrudd, først og fremst besittelse av mindre mengder stoff. I tillegg ble nesten 900 ungdommer siktet for ulovlig besittelse etter bestemmelsene i legemiddeloven. Når en person blir tatt med en viss mengde narkotika, gjøres det en avveining ut fra mengde og type om det er brudd på straffeloven eller legemiddeloven. Denne avveiningen gjøres i dag ut fra andre kriterier enn før, og som det fremgår av tabell 6.9, ble det frem til midten av 1990-tallet nesten ikke registrert noen siktede for brudd på legemiddelovens bestemmelser om besittelse. Selv om det har vært endringer i rettspraksis og registreringen er mangelfull, ser det ut til at økningen i antall siktede for narkotikalovbrudd har mest sammen-

heng med at politiet har tatt flere ungdommer for besittelse av en mindre mengde stoff.

Hvis en person både blir tatt for bruk av narkotika og andre typer lovbrudd i løpet av et år, vil hovedlovbruddet til denne personen svært sjelden bli bruken av narkotika. Kriminalstatistikken gir derfor en rimelig god oversikt over personer som kun blir tatt for sin narkotikabruk.

Å bli tatt for bruk var det vanligste narkotikalovbruddet til ungdom i årene rundt 1990. I første halvdel av 1990-årene ble det vanligere å bli tatt for besittelse og annen type ulovlig befatning med rusmidler, men antall ungdommer som kun ble tatt for bruk, steg drastisk sammen med de andre narkotikalovbruddene på slutten av tiåret. Rett etter tusenårsskiftet hadde rundt 2 000 ungdommer narkotikabruk som hovedlovbrudd, et antall som de siste årene er redusert til om lag 1 700. Men selv om nedgangen har vært betydelig i de aller siste årene, er det å bli tatt for bruk av narkotika langt vanligere

i dag enn for ti år siden: Det er mer enn dobbelt så mange siktede ungdommer med dette som hovedlovbrudd i perioden 2002-2005, sammenliknet med årene 1992-1995. Det er fremdeles slik at det er vanligst å bli tatt for narkotikabruk blant 18-24-åringene, men relativt til tidligere nivå har økningen de siste ti årene vært størst blant de yngste (270 prosent) og de to nest yngste ungdomsgruppene (175 og 86 prosent) enn for de eldste ungdommene (23 prosent). For alle ungdomsgruppene har imidlertid økningen i antall siktede for besittelse og andre narkotikaforbrytelser vært enda høyere i den samme perioden (se tabell 6.9).

6.2. Straffet for forbrytelse

Utviklingen for ilagte straffereaksjoner har flere paralleller til beskrivelsen som er gitt for siktede i perioden 1980-2006. Tendensen er enda mer markant for straffereaksjoner, der antallet straffereaksjoner for forbrytelser er nærmest seksdoblet i perioden 1960-2006 og fra 1980-tallet og frem til i dag er antallet tredoblet. For hele ungdomsgruppen er

Utvalg til beskrivelsen av straffereaksjoner

Til analysen er datagrunnlaget til statistikken over straffereaksjoner anvendt med opplysninger om *straffereaksjoner for forbrytelser* i perioden 1980-2006.

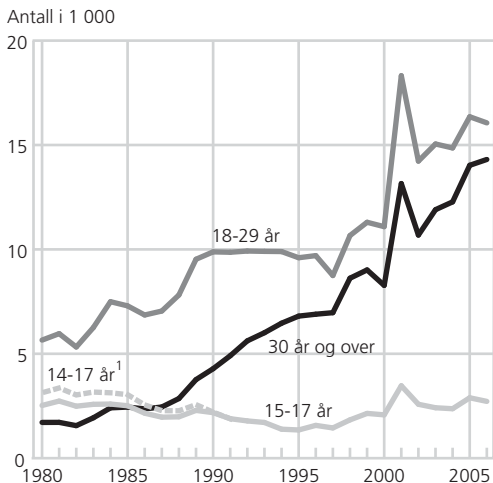
Standarder for gruppering av lovbrudd (forbrytelsesgruppe) følger versjon gjeldene for det enkelte år. Den kriminelle lavalder ble hevet fra 14 til 15 år i 1990. I årene 1980-1990 vil derfor den laveste aldersgruppen også inkludere 14-åringer.

Årgangene 1982 og 1983 er hentet fra årlige utgaver av NOS kriminalstatistikk. Opplysninger som tilsvarer figurene 6.14, 6.15, 6.16 og 6.17 er ikke tilgjengelig i NOS kriminalstatistikk og disse årgangene er dermed utelatt fra de nevnte figurene.

Om datagrunnlaget

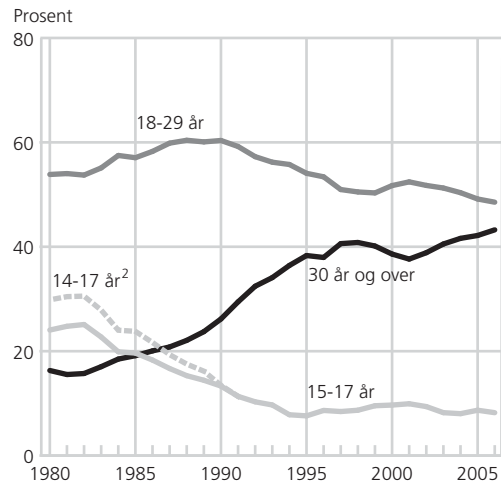
Enheten i statistikken var frem til 1996 straffereaksjoner *avsagt* i løpet av statistikkåret. Fra 1997 er enheten i statistikken straffereaksjoner som er *registrert* i opprinnelsesregisteret. Alle straffereaksjoner som er med i utvalget til denne fremstillingen, er hentet fra Det sentrale straffe- og politiopplysningsregister (SSP). I årene 1987-1996 ble den årlige statistikken utgitt i form av foreløpige tall og i forbindelse med neste års statistikk ble tallene korrigert i de tabellene som hadde tidsserier. Det vil derfor være forskjeller mellom tall som presenteres her og de tallene som ble publisert i den årlige kriminalstatistikken (NOS), men ikke i forhold til de korrigerede tabellene i senere årganger.

For mer informasjon om statistikken, se <http://www.ssb.no/kriminalitet/straff>

Figur 6.7. Straffereaksjoner for forbrytelser, etter alder. 1980-2006. Antall

¹ Den kriminelle lavalder ble hevet fra 14 til 15 år i 1990.

Kilde: Straffereaksjoner, NOS Kriminalstatistikk 1982 og 1983, Statistisk sentralbyrå.

Figur 6.8. Straffereaksjoner for forbrytelser, etter alder. 1980-2006. Prosentandel¹

¹ Andel av alle med oppgitt alder.

² Den kriminelle lavalder ble hevet fra 14 til 15 år i 1990.

Kilde: Straffereaksjoner, NOS Kriminalstatistikk 1982 og 1983, Statistisk sentralbyrå.

Sentrale begreper og definisjoner i statistikken over straffereaksjoner

Den enkelte *straffereaksjon* er telleenheten i statistikken. I forbrytelsessaker kan en straffereaksjon være forelegg, betinget påtaleunndlatelse og endelig dom på samfunnsstraff, ubetinget eller betinget fengsel og/eller bot, samt dom på straffeutsettelse, forvaring, tvungen psykisk helsevern eller tvungen omsorg. Siden den enkelte reaksjon regnes som enhet, vil en person som er gitt reaksjon flere ganger i løpet av året, inngå i statistikken like mange ganger som personen har fått en reaksjon.

For beskrivelse av *lovbrudd*, *forbrytelse*, *hovedlovbrudd* og *alder* se tekstmaks om begreper i statistikk over siktede.

Ubetinget fengsel innebærer at utmålt straff skal sones i fengsel.

Betinget fengsel innebærer at den dømte slipper å sone i fengsel, dersom de betingelser domstolen fastsetter blir overholdt.

Påtaleunndlatelse vil si at påtalemyndigheten ikke tiltaler en person, fordi omkostningene ved å tiltale ikke står i et rimelig forhold til hva det vil koste lovbrøteren og samfunnet.

Samfunnstjeneste/samfunnsstraff: I 1991 ble samfunnstjeneste innført som et selvstendig reaksjonsalternativ. Samfunnstjeneste besto i at den dømte ble pålagt å utføre et visst antall timer ulønnet, samfunnsnyttig arbeid (maks 360 timer) og kunne brukes i saker som ellers ville innebære inntil ett års fengsel. 1. mars 2002 erstattet samfunnsstraff samfunnstjeneste og betinget dom med tilsyn. Samfunnsstraff kan idømmes for handlinger som har en strafferamme på fengsel i inntil seks år. Samfunnsstraffen kan bestå av samfunnsnyttig tjeneste (maks 420 timer), program, individuelle samtaler, behandling, meglings i konfliktråd og andre tiltak som er relevante i forhold til den enkeltes kriminalitet. I spesielle tilfeller kan friomsorgen sette vilkår utover de som retten har satt, for eksempel rusforbud.

Overføring til barnevernsmnd: Var frem til 1992 et særskilt rettsinstitutt som kunne brukes overfor lovbrøtere som var under 18 år.

antallet straffereaksjoner mer enn doblet siden 1980, mens det for de over 30 år er gitt mer enn åtte ganger flere straffereaksjoner.

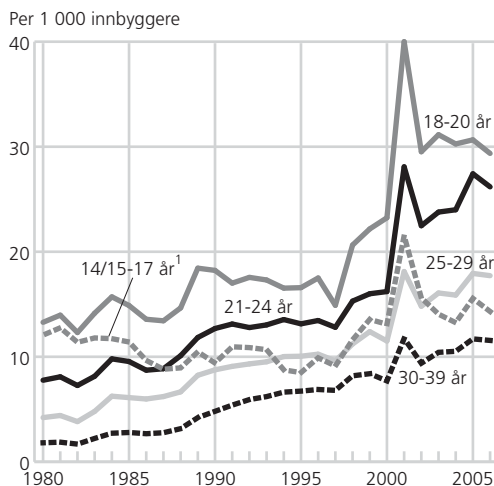
Som følge av svakere økning i antall straffereaksjoner mot unge under 30 år, har denne gruppens andel av totalen blitt stadig mindre over tid. Figur 6.8. viser at hele 84 prosent av alle straffereaksjonene var gitt til personer under 30 år på begynnelsen av 1980-tallet, mens den tilsvarende andelen i 2006 var sunket til 57 prosent. Spesielt reaksjoner ilagt unge under myndighetsalder har blitt færre og andelen av reaksjonene gitt til denne ungdomsgruppen har gått fra å utgjøre 30 prosent i 1980 til kun 8 prosent i 2006. Det var spesielt i perioden frem til midten av 1990-tallet hvor andelen straffereaksjoner gitt unge under 18 år dalte, og andelen har vært stabil de ti siste årene. I dag nærmer antallet reaksjoner ilagt personer over 30 år seg de under 30 år, og henholdsvis 14 300 reaksjoner var gitt personer over 30 år og 18 800 straffereaksjoner var gitt ungdom i 2006.

6.2.1. Ulik utvikling for ulike aldersgrupper

Det er de over 30 år som har bidratt mest til den samlede økningen i antallet straffereaksjoner de siste 27 årene, men det er også en forskjellig utvikling innenfor de ulike aldersgruppene blant ungdommene. Figur 6.9 viser at alle aldersgrupper har økt i perioden, men økningen har vært kraftigst de ti siste årene. Ser en nærmere på de ulike aldersgrupperingene viser statistikken at det også innenfor ungdomsgruppen er de eldste ungdommene som øker mest over tid.

Ungdom under myndighetsalder er de som skiller seg mest fra resten av ungdommene. Fra å være de som tidligere

Figur 6.9. Straffereaksjoner for forbrytelser, etter alder. 1980-2006. Per 1 000 innbyggere

¹ Den kriminelle lavalder ble hevet fra 14 til 15 år i 1990.

Kilde: Straffereaksjoner, NOS Kriminalstatistikk 1982 og 1983, Statistisk sentralbyrå.

nest oftest ble ilagt en straffereaksjon på 1980-tallet, er det de siste årene gitt færrest straffereaksjoner blant ungdommene til unge under 18 år. Det er i dag gitt færre straffereaksjoner i antall til unge under 18 år enn det var i 1980. Men det må her tas hensyn til at den kriminelle lavalder var 14 år frem til 1990 og ser en bort fra 14 åringene er antallet straffereaksjoner gitt unge under myndighetsalder på samme nivå i dag som før – henholdsvis 2 500 i 1980 og 2 700 i 2006. Hvor ofte man har reagert straffrettlig overfor unge under myndighetsalder, har likevel ikke vært konstant i hele denne perioden. Frem til midten av 1990-tallet var det en fallende tendens og antallet straffereaksjoner gitt unge under 18 år var i 1995 halvparten av hva det var i 1980. Etter 1995 har antallet reaksjoner igjen økt for denne gruppen og er nå oppe på 1980-nivå.

Unge i alderen 18-20 år er klart mest overrepresentert i statistikken over

straffereaksjoner. Sett i forhold til befolkningsmengden ble det i 2006 ilagt 30 straffereaksjoner per 1 000 innbyggere i alderen 18-20 år, mot 5 straffereaksjoner per 1 000 innbyggere til voksne over 30 år. Denne aldersgruppen er størst, når en tar hensyn til befolkningssammensetningen, gjennom hele perioden som beskrives her. I 2006 ble 16 prosent av straffereaksjonene gitt unge i alderen 18-20 år, mens det til sammenlikning var 23 prosent av straffereaksjonene i 1980. Årsaken til at denne aldersgruppen står for mindre andel i dag i forhold til før, er at unge under 21 år har hatt en mindre økning i antall straffereaksjoner, sammenliknet med alle andre aldersgrupper. Straffereaksjoner gitt unge i alderen 18-20 år er doblet siden 1980-tallet, mens antallet reaksjoner til ungdom i alderen 21-24 år og 25-29 år har henholdsvis blitt 3 og 4 ganger høyere i samme periode. Det er i de ti siste årene at straffereaksjonene har økt. Frem til midten av 1990-tallet var det kun små svingninger fra år til år og antallet straffereaksjoner ilagt unge i alderen 18-20 år var i 1997 likt med 1980, henholdsvis 2 400 straffereaksjoner.

Ungdom i begynnelsen av 20-årene er i dag den aldersgruppen som er nest mest overrepresentert i reaksjonsstatistikken. Slik var det ikke på begynnelsen av 1980-tallet: I perioden 1980 og frem til 1987 var unge i alderen 14-17 år oftere straffet, men reaksjoner ilagt de yngste har ikke hatt den samme økningen som ungdom i alderen 21-24 år. På 1990-tallet og spesielt etter tusenårsskiftet har antallet reaksjoner ilagt unge i alderen 21-24 år økt betydelig, og antallet straffereaksjoner er 69 prosent høyere i 2006 sammenliknet med 1990. Justert for befolkningsmengden ble det ilagt 26 straffereaksjoner per 1 000 innbyggere i alderen 21-24

år i 2006, tilsvarende 13 i 1990 og 8 i 1980.

Straffereaksjoner ilagt de eldste ungdommene har økt mest over tid. I forhold til befolkningsmengden er denne aldersgruppen overrepresentert i statistikken, men ikke like mye som ungdom i alderen 18-24 år. Siden straffereaksjoner gitt disse ungdommene har økt mer over tid utgjør denne aldersgruppen, som eneste blant ungdommene, større andel i 2006 sammenliknet med tidligere. I 1980 ble 12 prosent av straffereaksjonene gitt unge i alderen 25-29 år, på midten av 1990-tallet var andelen oppe i 20 prosent, mens andelen i 2006 var på 16 prosent.

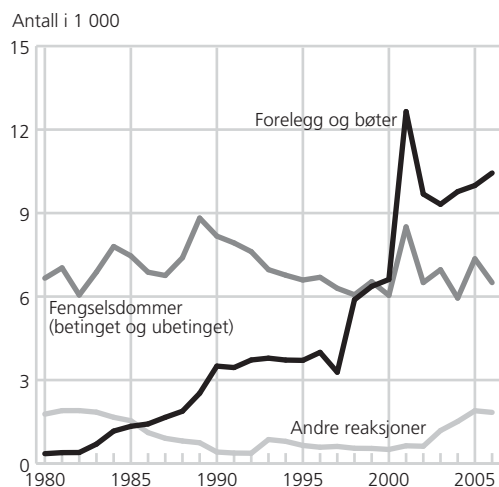
6.2.2. Aldersforskyvning

På begynnelsen av 1980-tallet var unge i alderen 15-20 år de mest overrepresenterte blant de som ble ilagt en straffereaksjon for en eller flere forbrytelser, og nesten halvparten av straffereaksjonene var gitt de yngste ungdommene. 18-åringene var det alderstrinnet som ble ilagt flest straffereaksjoner når en tar høyde for befolkningssammensetningen, mens 16-åringene ble ilagt flest reaksjoner i antall. Utover 1990- og 2000-tallet har det skjedd en aldersforskyvning der de mest overrepresenterte unge er noe eldre. I 2006 er det unge i alderen 18-23 år som er mest overrepresentert og 29 prosent av straffereaksjonene ble gitt ungdom i denne aldersgruppen. 20-åringene er i dag ilagt aller flest straffereaksjoner.

6.2.3. Pengestraffer tar over

Figur 6.10 viser hvordan man har reagert overfor ungdom i alderen 14/15-29 år over tid. Det mest påfallende med denne oversikten er den massive økningen i ilagte forelegg og bøter for forbrytelser.

Figur 6.10. Straffereaksjoner for forbrytelser ilagt 14/15-29-åring¹, etter type reaksjon. 1980-2006. Antall

¹ Den kriminelle lavalder ble hevet fra 14 til 15 år i 1990.

Kilde: Straffereaksjoner, NOS Kriminalstatistikk 1982 og 1983, Statistisk sentralbyrå.

Det samlede antallet straffereaksjoner gitt ungdom ble mer enn doblet, men tallet på pengestrafte er 30 ganger så høyt i 2006 som i 1980. Vi ser av figuren at det var en ganske kraftig økning i perioden 1980-1990, og i 1990 ble det gitt 3 500 forelegg og bøter mot 350 i 1980 til ungdom i alderen 14-29 år. På 1990-tallet var antallet stabilt på mellom 3 000 og 4 000, for så å øke kraftig fra slutten av 1990-tallet og i 2006 var ungdom ilagt 10 400 forelegg og bøter. Med denne kraftige økningen er pengestrafte gått fra å utgjøre kun 4 prosent på begynnelsen av 1980-tallet, til å være mer enn halvparten av de årlige straffereaksjonene som blir ilagt ungdom. I 2006 ble 60 prosent av pengestrafte gitt for narkotikaforbrytelser, 18 prosent for vinningsforbrytelser og 10 prosent for voldsforbrytelser.

Når det gjelder andre og mer alvorlige reaksjonstyper, er fengselsdommer på

samme nivå i dag som på begynnelsen av 1980-tallet, men det har vært noen svingninger i løpet av perioden. Betingede og ubetingede dommer har tidligere utgjort halvparten hver av fengselsdommene, men de siste årene har ubetingede dommer økt mer i antall. I dag utgjør ubetingede dommer 60 prosent av alle fengselsdommene.

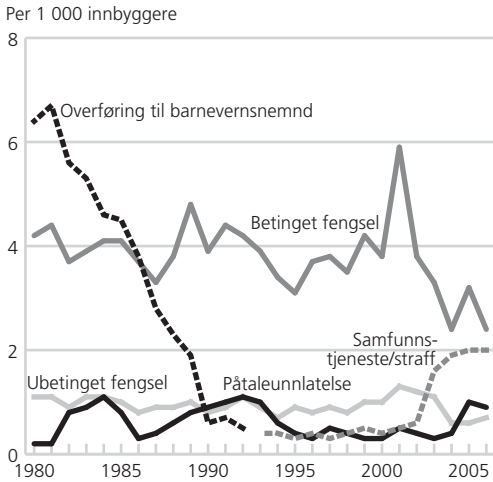
I 2006 ble det ilagt 1 800 andre typer reaksjoner enn de ovennevnte, noe som utgjorde 10 prosent av straffereaksjonene, samme andel som i 1980. Den største gruppen reaksjoner i denne kategorien er samfunnsstraff, og i 2006 ble det gitt 1 600 slike straffereaksjoner til ungdom. På begynnelsen av 1980-tallet var 1 700 straffereaksjoner, tilsvarende 93 prosent av «andre reaksjoner», overføring til barnevernsnemnd, en reaksjonstype som ble avviklet i 1992.

6.2.4. Alternative straffer til de umyndige

I perioden 1980 til i dag har sanksjonstypene man kan anvende endret seg noe, og da spesielt for de yngste. I 1990 ble også den kriminelle lavalder hevet fra 14 til 15 år, slik at det er et mindre årskull som er straffbare etter 1990.

I 1980 ble det ilagt 3 100 straffereaksjoner til unge i alderen 14-17 år, av disse var 53 prosent reaksjonen overføring til barnevernsnemnd, 35 prosent var betinget fengsel og 9 prosent var ubetinget fengselsdom. Dette reaksjonsbildet er betydelig endret over tid, fordi noen typer reaksjoner er avviklet og nye er kommet til. I 2006 var 57 prosent av straffereaksjonene forelegg og bøter, 14 prosent var samfunnsstraff, 17 prosent var betinget fengsel og kun 5 prosent var en ubetinget fengselsdom. Reaksjonstypen overføring til barnevernsnemnd ble

Figur 6.11. Straffereaksjoner for forbrytelser ilagt 14/15-åringer¹, etter utvalgte typer reaksjoner. 1980-2006. Per 1 000 innbyggere

¹ Den kriminelle lavalder ble hevet fra 14 til 15 år i 1990.
Kilde: Straffereaksjoner, NOS Kriminalstatistikk 1982 og 1983, Statistisk sentralbyrå.

reduisert i antall frem mot 1992 da ordningen ble avskaffet. I samme periode sank også det totale omfanget av straffereaksjoner gitt denne gruppen med nærmere 50 prosent, mye på grunn av bortfallet av denne typen reaksjon og hevingen av den kriminelle lavalder.

Betinget dom var tidligere den nest mest brukte straffereaksjonen overfor unge under 18 år, og denne reaksjonstypen utgjorde 38 prosent for 20 år siden. Denne andelen har vært stabil frem til 2002, men de siste 5 årene har antallet betingede dommer vært fallende. Det er likevel fremdeles den reaksjonstypen som anvendes nest mest overfor de yngste, etter forelegg og bøter.

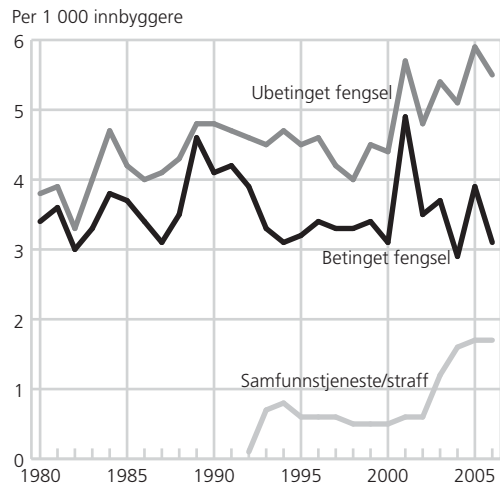
Mye av årsaken til at det er gitt færre betingede dommer, er innføringen av samfunnsstraff i 2002 og mange unge får i dag samfunnsstraff i stedet for en betin-

get dom. Antallet reaksjoner som samfunnsstraff har bidratt sterkest til at det er ilagt mer enn dobbelt så mange straffereaksjoner i 2006 sammenliknet med 1995, hvis man ikke regner med forelegg og bøter.

6.2.5. Straffer til de myndige

Figur 6.12 viser hvordan det er blitt reagert overfor unge i alderen 18-29 år som er straffet for en eller flere forbrytelser. Ser vi på hele perioden under ett, er det samlede antallet straffereaksjoner ilagt denne ungdomsgruppen nærmere 3 ganger så høyt. Holder en forelegg og bøter utenfor, var det i 1980 ilagt 5 400 straffereaksjoner, i 2006 var det tilsvarende antallet økt til 7 200, en økning på 34 prosent. Det er i hovedsak flere ubetingede fengselsdommer og innføringen av samfunnstjeneste og senere samfunnsstraff som er årsaken til at antallet straffereaksjoner er økt i perioden. Betingede

Figur 6.12. Straffereaksjoner for forbrytelser ilagt 18-29-åringer, etter utvalgte typer reaksjoner. 1980-2006. Per 1 000 innbyggere

Kilde: Straffereaksjoner, NOS Kriminalstatistikk 1982 og 1983, Statistisk sentralbyrå.

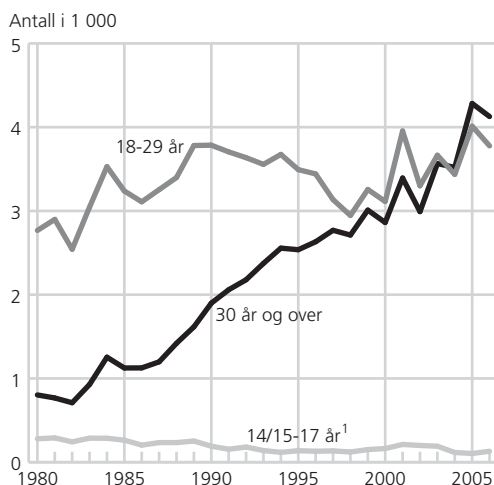
dommer er i 2006 på et lavere nivå sammenliknet med 1980.

Fra begynnelsen av 1990-tallet og frem mot 2000-tallet var antallet fengselsdommer gitt unge i alderen 18-29 år på vei ned, og i 2000 var det ilagt 25 prosent færre fengselsdommer enn i 1990. I denne perioden var det de betingede dommene som hadde det største fallet med 34 prosent, mot 18 prosent for ubetingede dommer. Etter århundreskiftet har ubetingede dommer steget i antall og er i 2006 på sitt høyeste nivå på disse 27 årene. Samfunnstjeneste var i hele perioden frem til innføringen av samfunnsstraff på rundt 500 straffereaksjoner årlig. Etter innføringen av samfunnsstraff er det årlig ilagt flere slike straffereaksjoner og i 2006 ble det registrert 1 200 samfunnsstraffdommer til unge i alderen 18-29 år.

6.2.6. Unge til fengsel

Ubetingede fengselsdommer utgjør i dag rundt en fjerdedel av alle straffereaksjonene for forbrytelser, mot mellom 35 og 39 prosent på 1980-tallet og 1990-tallet. Selv om andelen fengselsdommer er lavere i dag enn tidligere, er antallet dommer stigende – og i dag er ubetingede fengselsdommer for alle aldre doblet i antall. Mens det i 1980 ble ilagt 3 800 dommer som ubetinget fengsel var antallet oppe i 8 000 i 2006. Denne utviklingen er likevel ikke lik for alle aldersgrupper. Ser en på hele ungdomsgruppen, slik det er definert i denne publikasjonen, er det ilagt 28 prosent flere ubetingede dommer i 2006 sammenliknet med 1980. Justert for befolkningmengden er den tilsvarende økningen 46 prosent. Ubetingede dommer ilagt personer over 30 år har derimot økt med hele 410 prosent i samme periode, men noe mindre når

Figur 6.13. Ubetingede fengselsdommer for forbrytelser, etter alder. 1980-2006. Antall

¹ Den kriminelle lavalder ble hevet fra 14 til 15 år i 1990.

Kilde: Straffereaksjoner, NOS Kriminalstatistikk 1982 og 1983, Statistisk sentralbyrå.

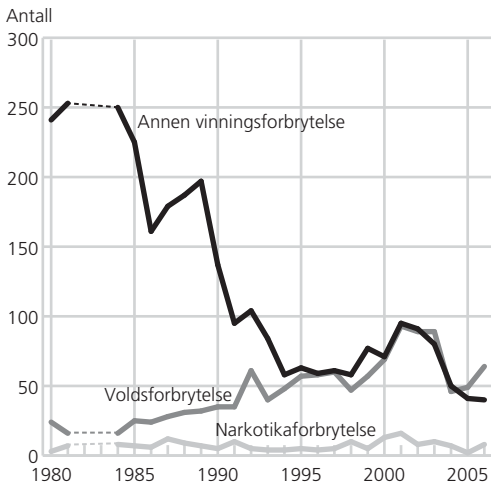
man tar hensyn til befolkningsutviklingen (280 prosent).

Vi ser av figur 6.13 at selv om det er de eldste som har stått for den sterkeste økningen over tid, er det ungdom som er blitt ilagt flest ubetingede fengselsdommer i antall helt frem til 2004. Justert for befolkningssammensetningen er ungdom også overrepresentert. I 2006 var det ilagt 4,5 ubetingede dommer per 1 000 innbyggere i alderen 15-29 år, mens det tilsvarende tallet for personer i alderen 30-39 år var 3,5 per 1 000 innbyggere.

6.2.7. Få, men fremdeles noen, under 18 år til fengsel

Ubetinget fengsel er den mest omgripende straffereaksjon vi har, og det er et uttalt mål å begrense bruken av fengselsstraff til unge under 18 år (jf. St.meld. nr. 20 (2005-2006)). Likevel er det en del under myndighetsalder som idømmes ubetinget dom, selv om det er en mer

Figur 6.14. Ubetingede fengselsdommer for forbrytelser ilagt 14/15-17-åringer¹, etter utvalgte forbrytelsesgrupper, 1980-2006. Antall²

¹ Den kriminelle lavalder ble hevet fra 14 til 15 år i 1990.

² Oppgave mangler for årene 1982 og 1983.

Kilde: Straffereaksjoner, Statistisk sentralbyrå.

utstrakt bruk av andre straffereformer overfor de helt unge lovbrysterne.

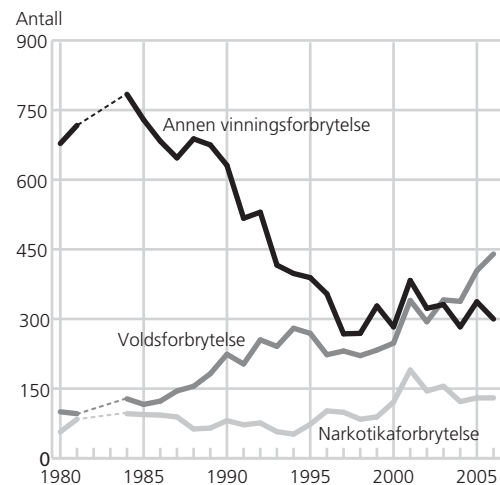
Det er en relativt liten andel av unge under 18 år som blir straffet med ubetinget fengsel, og i 2006 var 5 prosent av straffereaksjonene ilagt denne aldersgruppen en ubetinget dom. Tidligere var det flere unge som fikk en ubetinget dom og antallet var mer enn dobbelt så høyt på begynnelsen av 1980-tallet. Det er likevel ikke så stor gruppe vi her snakker om: Antallet ubetingede fengselsdommer var 280 i 1980 mens det i 2006 var sunket til 131 dommer.

På begynnelsen av 1980-tallet hadde hele 86 prosent av alle ubetingede dommer gitt unge under 18 år vinning som hovedforbrytelse. I løpet av 1980-tallet og begynnelsen av 1990-tallet ble det gitt stadig færre fengselsdommer totalt til denne gruppen og mer eller mindre hele

denne utviklingen skyldes færre ubetingede dommer for vinning. I 1995 var andelen vinning nede i 46 prosent, noe som var stabilt frem til tusenårsskiftet, hvor det deretter igjen er skjedd en nedgang. I dag utgjør vinning 31 prosent av de ubetingede fengselsdommene mot personer under myndighetsalder.

Antallet ubetingede dommer med vold som hovedforbrytelse har hatt en økning i perioden 1980-2003, mens de siste årene har vært en reduksjon i forhold til nivået på begynnelsen av århundreskiftet. Spesielt i perioden 1998-2002 var det mange fengselsdommer for voldsforbrytelser gitt unge under 18 år. I dag er det ilagt nærmere tre ganger flere ubetingede dommer for vold sammenliknet med begynnelsen av 1980-tallet – kun 24 i 1980 og 64 i 2006. I 2006 hadde halvparten av alle fengselsdommer gitt unge under myndighetsalder vold som hovedlovbrudd.

Figur 6.15. Ubetingede fengselsdommer for forbrytelser ilagt 18-20-åringer, etter utvalgte forbrytelsesgrupper, 1980-2006. Antall¹

¹ Oppgave mangler for årene 1982 og 1983.

Kilde: Straffereaksjoner, Statistisk sentralbyrå.

6.2.8. Flere 18-20-åringar til fengsel for vold

20 prosent av straffereaksjonene ilagt unge i alderen 18-20 år var ubetinget dom i 2006, det vil si 1 000 dommer. Også for unge i alderen 18-20 år var det frem mot slutten av 1990-tallet en nedadgående tendens og i 1998 var det ilagt 37 prosent færre ubetingede dommer sammenliknet med 1980. I den siste tiårsperioden er igjen antallet fengselsdommer på vei oppover for unge i alderen 18-20 år og i 2006 var det ilagt 60 prosent flere ubetingede dommer sammenliknet med 1998 og antallet dommer er i dag på samme nivå som i 1980.

Unge i alderen 18-20 år er, som vist tidligere, mest overrepresentert i kriminalstatistikkene. På 1980-tallet ble flertallet som ble idømt en ubetinget fengselsstraff, dømt som følge av vinningsforbrytelse. Andelen dommer med denne typen hovedlovbrudd varierte mellom 69 og 59 prosent av de ubetingede dommene. På samme måte som for unge under 18 år var antallet 18-20-åringar som fikk fengselsstraff for vinning, sterkt synkende utover 1990-tallet og antallet ubetingede dommer med vinning var 60 prosent lavere i 1998 enn i 1980. Fra å være hovedlovbrudd i 69 prosent av de ubetingede dommene i 1980, er andelen nå 30 prosent. Vinning er ikke lenger den lovbruddstypen som oftest er hovedlovbrudd ved ubetingede dommer for ungdom i alderen 18-20 år.

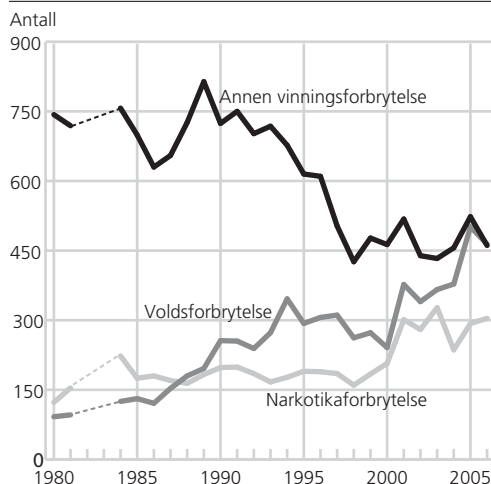
Siden midten av 1990-tallet er det gitt et økende antall ubetingede fengselsdommer med narkotika som hovedlovbrudd og siden 1995 er antallet slike dommer nesten doblet i antall. Som det blir beskrevet senere, har det likevel ikke vært den samme økningen for unge i alderen 18-20 år som for de eldre ungdommene.

Betydelig flere har blitt ilagt ubetinget fengselsstraff for vold utover 1990- og 2000-tallet. I 1980 ble det ilagt 100, i 1990 224 og i 2006 ble det ilagt 440 ubetingede dommer for vold. Voldslovbrudd er dermed blitt den vanligste begrunnelsen for å ilagge ubetinget fengsel til ungdom i alderen 18-20 år og denne lovbruddstypen utgjør i dag 44 prosent, mot kun 10 prosent på begynnelsen av 1980-tallet.

6.2.9. Like ofte fengsel for vinning og vold til unge tidlig i 20-årene

Ubetinget fengselsdom utgjør 25 prosent av straffereaksjonene ilagt unge i alderen 21-24 år, det vil si 1 400 dommer i 2006. Det ble gitt 33 prosent flere fengselsdommer til ungdom i denne aldersgruppen i 2006 enn i 1980. Utviklingen er lik den som vi har beskrevet for unge under 20 år, altså langt færre dommer frem mot

Figur 6.16. Ubetingede fengselsdommer for forbrytelser ilagt 21-24-åringar, etter utvalgte forbrytelsesgrupper. 1980-2006. Antall¹

¹ Oppgave mangler for årene 1982 og 1983.

Kilde: Straffereaksjoner, Statistisk sentralbyrå.

slutten av 1990-tallet, men en økning de ti siste årene.

Det er også for unge i denne alderen det synkende antallet i ubetingede dommer med vinning som hovedlovbrudd som står bak nedgangen frem mot slutten av 1990-tallet. Vinning var hovedlovbrudd i mellom 69 og 58 prosent av fengselsdommene på 1980-tallet, mellom 54 og 44 prosent på 1990-tallet – og i dag utgjør vinning 32 prosent.

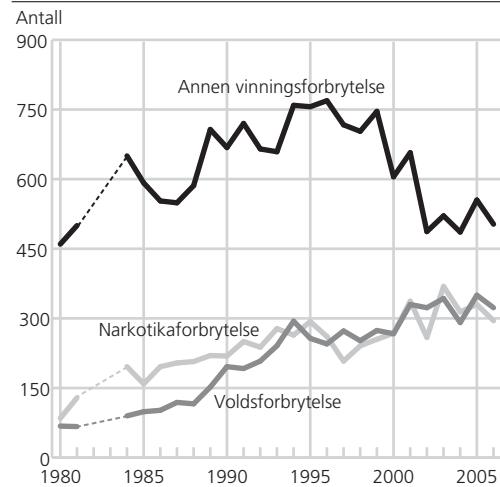
Samtidig som det er blitt færre som har vinning som begrunnelse for den ubetingede dommen, er det flere dommer på bakgrunn av volds- og narkotikaforbrytelser. For unge i alderen 21-24 år har antallet ubetingede dommer for vold økt gjennom hele perioden. Det er ilagt hele fem ganger flere ubetingede dommer for vold i 2006 sammenliknet med 1980 og vold utgjør i dag 33 prosent.

Frem mot årtusenskiftet var antallet ubetingede dommer med narkotika som hovedlovbrudd stabilt, med i underkant av 200 ubetingede dommer årlig for denne aldersgruppen. Etter årtusenskiftet er imidlertid flere unge i alderen 21-24 år ilagt en ubetinget fengselsdom som følge av narkotikakriminalitet, og antallet slike dommer var i 2006 oppe i 300. I 2006 hadde 21 prosent av fengselsdommene ilagt unge i denne aldersgruppen, narkotika som hovedlovbrudd.

6.2.10. Fremdeles mest vinning blant ungdommer i alderen 25-29 år

Blant de eldste ungdommene var 26 prosent (1 300 dommer) av straffereaksjonene en ubetinget fengselsdom i 2006. Det er dobbelt så mange som på 1980-tallet, men er likevel på samme nivå som for ti år siden. Det var i perioden 1980 til 1994 at ubetingede dommer ilagt ung-

Figur 6.17. Ubetingede fengselsdommer for forbrytelser ilagt 25-29-åring, etter utvalgte forbrytelsesgrupper. 1980-2006. Antall¹

¹ Oppgave mangler for årene 1982 og 1983.

Kilde: Straffereaksjoner, Statistisk sentralbyrå.

dom i denne aldersgruppen hadde en betydelig økning, og antallet dommer steg fra 700 i 1980 til 1 500 i 1994.

Begrunnelsen for ilagte ubetingede fengselsdommer til ungdom i alderen 25-29 år har en noe annen utvikling over tid sammenliknet med de yngre ungdommene. I denne aldersgruppen er det ikke det samme fallet i antallet som har vinning som hovedlovbrudd ved ubetingede dommer. Fra 1980 til 1996 steg faktisk antallet ubetingede dommer for vinningslovbrudd fra 460 til 770. Fra midten av 1990-tallet er det likevel et markant fall i ubetingede dommer med vinning som hovedlovbrudd og i 2006 var det ilagt 35 prosent færre dommer for vinning sammenliknet med 1997. I motsetning til de yngre ungdommene er vinning også i dag oftest hovedlovbrudd ved en ubetinget fengselsdom, og vinning utgjorde 37 prosent av fengselsdommene i 2006.

Ubetingede dommer ilagt for voldsforbrytelser har også for de eldste ungdommene økt over tid og antallet er fem ganger så høyt i dag som i 1980. Fra å utgjøre 10 prosent i 1980 og 20 prosent i 1994, var andelen ubetingede dommer for vold 24 prosent i 2006 (320 fengselsdommer). Til forskjell fra ubetingede dommer ilagt yngre ungdommer har antallet dommer med narkotika som hovedforbrytelse økt i samme omfang som voldsforbrytelser. I 2006 er det nærmest like mange i alderen 25-29 år som har blitt ilagt en ubetinget fengselsdom for vold (323) som for narkotika (295).

6.3. Lovbruddsendringer preger alle generasjoner

Den årlige andelen av de enkelte ungdomskullene som blir tatt og straffet for lovbrudd, og da særlig de mer alvorlige forbrytelsene, er relativt liten. Det er med andre ord i seg selv en relativt sjelden og avvikende situasjon for en ungdom å bli satt under etterforskning av politiet – og i enda større grad bli konfrontert med sine handlinger og straffet i domstolene.

Det er likevel ungdom som oftest siktes og straffes, spesielt unge i alderen 18-24 år er overrepresentert i kriminalstatistikene. Fremstillingen i dette kapittelet viser at flere ungdommer siktes og straffes nå enn før. Voksne har likevel hatt en sterkere vekst enn ungdom og de eldste ungdommene har sterkere vekst enn de yngste.

Vi har sett at det blant de siktede er de yngste som både har hatt størst nedgang i vinningskriminalitet og størst oppgang i volds- og narkotikaforbrytelser – relativt til sitt tidligere nivå. Dette har medført at det i dag ikke er betydelig flere under 18 år som er siktede eller ilagt straffereaksjon enn for 20 år siden. Endringen i

lovbruddssammensetningen har bidratt til at flere 15-18-åringer får pengestraff, og færre får ubetinget fengselsstraff.

De eldre ungdomsgruppene har også hatt en liknende utvikling for de samme lovbruddsgruppene, men nedgangen i vinningslovbrudd og økningen i volds- og narkotikaforbrytelsene har samlet sett ført til at betydelig flere blir siktet og straffet.

Ungdomsgruppene over myndighetsalder har hatt noe ulik utvikling i løpet av 1990-tallet, og ungdom i slutten av 20-årene fikk en nedgang i vinningsforbrytelse først i de aller siste årene. Antall siktede og straffede for voldsforbrytelser har økt relativt jevnt i hele perioden for alle de eldste ungdomsgruppene. Den drastiske økningen for narkotikaforbrytelser fra midten av 1990-tallet og frem til 2001 kom også samtidig for alle ungdomsgruppene.

Samlet sett er det de siste 20 årene blitt langt flere siktede og flere eldre ungdommer som blir ilagt både pengestraffer og ubetinget fengsel. Vi har sett at narkotikaforbrytelser er den viktigste begrunnelsen for pengestraffer, og at vinning og vold er de typer lovbrudd som medfører at flest ungdom blir dømt til ubetinget fengsel. Vold er nå den største forbrytelsesgruppen til de i alderen 15-24 år som får ubetinget fengselsstraff, og fortsetter utviklingen slik den har vært de aller siste årene, vil dette også kunne bli den største forbrytelsesgruppen blant de siktede under 21 år.

Referanser

Olaussen, Leif Petter (2004): Oppklaringssprosenten – en indikator på hva?, Lov og rett, nr 7-8, 2004, s. 440-463.

Anmeldte lovbrudd, <http://www.ssb.no/kriminalitet/lovbrudda/>

Etterforskede lovbrudd, <http://www.ssb.no/kriminalitet/lovbrudde/>

Fengslinger, <http://www.ssb.no/kriminalitet/fengsling/>

Levekårsundersøkelsene om utsatthet og uro for lovbrudd, <http://www.ssb.no/kriminalitet/vold/>

NOS Kriminalstatistikk, http://www.ssb.no/kriminalitet/nos_kriminal/

Ofre for lovbrudd anmeldt, <http://www.ssb.no/kriminalitet/lovbruddo/>

Stene, Reid J. (2007): Ung, utsatt og tatt – men eldre enn før, *Samfunnsspeilet* 5-6, 2007, Statistisk sentralbyrå. <http://www.ssb.no/samfunnsspeilet/utg/200705/13/art-2007-12-12-01.html>

Stene, Reid J. (2003a): Barn og unge inn i rettssystemet. Kriminalitet blant barn og unge, Del 1, Notater 2003/13, Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/emner/03/05/krim_bu/

Stene, Reid J. (2003b): Narkotika, kontroll og bruk, *Samfunnsspeilet* 1, 2003, Statistisk sentralbyrå. <http://www.ssb.no/samfunnsspeilet/utg/200301/03/art-2003-03-26-01.html>

Straffereaksjoner, <http://www.ssb.no/kriminalitet/straff/>

St.meld.nr. 20 (2005-2006): *Alternative straffereaksjoner overfor unge lovbrøytarar*. Det kongelige justis- og politidepartement.

Stene er fagansvarlig for statistikken over siktede (del 6.1) og Thorsen for statistikken over straffereaksjoner (del 6.2). Knut Strøm og Kari Onshus har gitt avgjørende bidrag til del 6.1.

Tabell 6.6. Siktete, etter lovbruddskategori, forbrytelsesgruppe og alder. 1987-2005. Antall og per 1 000 innbyggere¹

	Siktete i alt	5- 14 år	15-17 år	18-20 år	21-24 år	25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60- år	Uopp- gitt
Absolutte tall											
Lovbrudd											
1987
1988
1989
1990
1991
1992	70 956	2 062	6 940	10 373	11 160	10 601	13 971	8 521	3 498	3 829	1
1993	70 004	2 448	6 363	9 827	10 837	10 477	14 013	8 694	3 767	3 200	378
1994	67 936	2 604	6 178	9 193	10 337	10 387	13 708	8 481	3 700	3 056	292
1995	68 262	3 154	6 224	8 617	10 016	10 367	14 104	8 541	3 944	3 150	145
1996	68 854	3 923	6 639	8 419	9 755	10 096	14 232	8 367	4 013	3 125	285
1997	68 966	3 770	6 226	8 300	9 544	10 058	14 617	8 820	4 442	3 187	2
1998	70 573	3 749	6 326	8 644	9 513	10 440	15 449	9 002	4 427	3 015	8
1999	74 306	4 338	6 648	9 557	9 855	10 911	16 072	9 112	4 695	3 111	7
2000	78 589	4 499	7 487	10 527	10 490	11 357	16 807	9 592	4 770	3 025	35
2001	84 407	4 153	7 735	11 687	11 627	11 796	18 277	10 708	5 229	3 190	5
2002	74 531	3 438	6 516	10 193	10 501	10 387	16 473	9 695	4 538	2 778	12
2003	77 455	3 289	6 399	10 604	10 635	10 393	17 549	10 382	5 181	3 018	5
2004	83 780	3 658	7 350	11 146	11 341	10 982	18 671	11 462	5 775	3 389	6
2005	84 701	3 462	7 331	10 730	11 414	10 977	18 866	12 314	6 075	3 523	9
Forbrytelse											
1987	14 404	1 053	2 569	2 850	2 435	2 100	2 129	662	224	121	261
1988	17 133	1 230	2 845	3 279	2 938	2 448	2 484	868	297	184	560
1989	20 767	1 127	3 172	3 871	3 586	3 086	3 276	1 168	367	270	844
1990	22 873	1 105	3 373	4 084	3 888	3 341	3 798	1 353	447	355	1 129
1991	22 403	1 089	3 077	4 158	3 930	3 426	4 062	1 542	464	301	354
1992	23 422	1 293	2 857	4 150	4 100	3 752	4 601	1 818	542	309	-
1993	24 410	1 428	2 900	4 001	4 212	3 913	4 767	2 081	643	317	148
1994	25 422	1 505	3 039	3 994	4 199	4 175	5 177	2 271	662	304	96
1995	25 106	1 717	2 788	3 594	4 079	4 065	5 292	2 466	741	324	40
1996	26 363	1 932	3 098	3 568	4 082	4 346	5 654	2 523	755	324	81
1997	27 272	1 836	3 037	3 461	4 044	4 384	6 221	2 918	1 015	355	1
1998	28 586	1 854	3 137	3 803	4 040	4 546	6 764	3 144	936	354	8
1999	31 519	2 237	3 575	4 542	4 487	4 989	6 987	3 284	1 065	349	4
2000	34 235	2 568	4 103	5 104	4 975	5 266	7 394	3 405	1 076	328	16
2001	37 995	2 430	4 403	5 996	5 842	5 646	8 151	3 969	1 230	327	1
2002	33 204	2 085	3 623	4 966	5 159	4 975	7 354	3 646	1 091	301	4
2003	32 690	1 816	3 241	4 953	5 123	4 824	7 448	3 833	1 131	318	3
2004	36 121	1 997	3 723	5 400	5 640	5 200	8 221	4 251	1 306	378	5
2005	36 169	1 819	3 641	5 026	5 631	5 179	8 336	4 569	1 554	408	6

Tabell 6.6. Siktede, etter lovbruddskategori, forbrytelsesgruppe og alder. 1987-2005. Antall og per
(forts.). **1 000 innbyggere¹**

	Siktede i alt	5- 14 år	15-17 år	18-20 år	21-24 år	25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60- år	Uopp- gitt
Absolutte tall											
Forseelse											
1987
1988
1989
1990
1991
1992	47 534	769	4 083	6 223	7 060	6 849	9 370	6 703	2 956	3 520	1
1993	45 594	1 020	3 463	5 826	6 625	6 564	9 246	6 613	3 124	2 883	230
1994	42 514	1 099	3 139	5 199	6 138	6 212	8 531	6 210	3 038	2 752	196
1995	43 156	1 437	3 436	5 023	5 937	6 302	8 812	6 075	3 203	2 826	105
1996	42 491	1 991	3 541	4 851	5 673	5 750	8 578	5 844	3 258	2 801	204
1997	41 694	1 934	3 189	4 839	5 500	5 674	8 396	5 902	3 427	2 832	1
1998	41 987	1 895	3 189	4 841	5 473	5 894	8 685	5 858	3 491	2 661	-
1999	42 787	2 101	3 073	5 015	5 368	5 922	9 085	5 828	3 630	2 762	3
2000	44 354	1 931	3 384	5 423	5 515	6 091	9 413	6 187	3 694	2 697	19
2001	46 412	1 723	3 332	5 691	5 785	6 150	10 126	6 739	3 999	2 863	4
2002	41 327	1 353	2 893	5 227	5 342	5 412	9 119	6 049	3 447	2 477	8
2003	44 765	1 473	3 158	5 651	5 512	5 569	10 101	6 549	4 050	2 700	2
2004	47 659	1 661	3 627	5 746	5 701	5 782	10 450	7 211	4 469	3 011	1
2005	48 532	1 643	3 690	5 704	5 783	5 798	10 530	7 745	4 521	3 115	3
Per 1 000 innbyggere											
Forbrytelse											
1987	3,7	1,9	13,1	14,0	9,2	6,7	3,4	1,3	0,6	0,1	
1988	4,3	2,3	14,7	16,2	10,9	7,7	4,0	1,6	0,8	0,2	
1989	5,2	2,1	16,9	19,4	13,3	9,6	5,3	2,1	1,0	0,3	
1990	5,8	2,1	18,7	20,8	14,3	10,3	6,1	2,4	1,2	0,4	
1991	5,6	2,1	17,8	21,4	14,5	10,3	6,5	2,6	1,2	0,3	
1992	5,9	2,5	17,4	21,9	15,2	11,1	7,3	3,0	1,4	0,3	
1993	6,1	2,7	18,1	22,0	15,7	11,4	7,5	3,4	1,6	0,4	
1994	6,3	2,8	19,2	22,9	16,0	12,1	8,0	3,7	1,5	0,3	
1995	6,2	3,1	17,5	21,7	15,8	11,8	8,2	4,0	1,6	0,4	
1996	6,4	3,4	19,5	22,1	16,4	12,7	8,6	4,1	1,6	0,4	
1997	6,6	3,2	19,1	21,6	16,9	12,8	9,4	4,7	2,0	0,4	
1998	6,9	3,2	19,9	23,5	17,5	13,4	10,1	5,1	1,8	0,4	
1999	7,5	3,8	22,6	28,1	20,0	15,0	10,3	5,3	2,0	0,4	
2000	8,1	4,3	25,9	31,6	22,5	16,1	10,8	5,4	1,9	0,4	
2001	9,0	4,0	27,3	37,3	26,7	17,9	11,8	6,3	2,1	0,4	
2002	7,8	3,4	21,9	30,8	23,4	16,3	10,5	5,7	1,9	0,3	
2003	7,6	2,9	18,9	30,6	23,2	16,3	10,7	6,0	1,9	0,4	
2004	8,4	3,2	20,8	32,9	25,7	17,9	11,8	6,6	2,2	0,4	
2005	8,3	2,9	19,6	29,9	25,6	18,0	12,0	7,0	2,6	0,4	

Tabell 6.6. Siktede, etter lovbruddskategori, forbrytelsesgruppe og alder. 1987-2005. Antall og per (forts.). 1 000 innbyggere¹

	Siktede i alt	5- 14 år	15-17 år	18-20 år	21-24 år	25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60- år	Uopp- gitt
Per 1 000 innbyggere											
Økonomisk forbrytelse											
1987	0,2	0,0	0,1	0,5	0,4	0,4	0,3	0,1	0,1	0,0	
1988	0,1	0,0	0,1	0,3	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0	
1989	0,2	0,0	0,1	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,1	0,0	
1990	0,2	0,0	0,1	0,4	0,4	0,5	0,4	0,3	0,2	0,0	
1991	0,3	0,0	0,1	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4	0,2	0,0	
1992	0,4	0,0	0,2	0,5	0,6	0,7	0,7	0,6	0,3	0,0	
1993	0,4	0,0	0,2	0,5	0,5	0,7	0,8	0,8	0,4	0,1	
1994	0,4	0,0	0,1	0,4	0,5	0,7	0,8	0,7	0,3	0,0	
1995	0,5	0,0	0,2	0,6	0,6	0,9	0,9	0,9	0,4	0,1	
1996	0,4	0,0	0,1	0,6	0,7	0,8	0,9	0,7	0,3	0,1	
1997	0,4	0,0	0,2	0,4	0,7	0,7	0,7	0,7	0,3	0,0	
1998	0,4	0,0	0,2	0,4	0,5	0,7	0,8	0,6	0,3	0,0	
1999	0,4	0,0	0,3	0,6	0,6	0,8	0,8	0,6	0,3	0,0	
2000	0,4	0,1	0,4	0,7	0,7	0,8	0,8	0,6	0,3	0,0	
2001	0,5	0,1	0,5	0,9	0,8	0,9	0,8	0,7	0,3	0,0	
2002	0,4	0,0	0,4	0,6	0,7	0,8	0,7	0,5	0,2	0,0	
2003	0,4	0,0	0,3	0,5	0,7	0,9	0,8	0,6	0,3	0,0	
2004	0,5	0,0	0,2	0,6	0,8	1,2	1,1	0,7	0,3	0,0	
2005	0,5	0,0	0,2	0,6	0,9	1,0	1,1	0,8	0,4	0,0	
Annen vinningsforbrytelse											
1987	2,0	1,5	9,7	7,6	4,4	3,0	1,6	0,5	0,2	0,1	
1988	2,4	1,7	11,0	9,5	5,3	3,5	1,8	0,6	0,3	0,1	
1989	2,8	1,6	12,8	11,5	6,5	4,5	2,1	0,8	0,3	0,1	
1990	3,1	1,5	14,1	12,3	7,2	4,9	2,6	1,0	0,5	0,3	
1991	2,9	1,5	13,2	12,1	7,2	4,8	2,6	1,0	0,5	0,2	
1992	2,8	1,6	12,0	12,0	7,1	4,8	2,8	1,0	0,4	0,1	
1993	2,8	1,7	12,1	12,0	7,5	4,9	2,8	1,0	0,4	0,1	
1994	3,0	1,7	12,8	12,6	7,7	5,5	3,2	1,2	0,4	0,1	
1995	2,6	1,7	9,9	10,5	6,9	4,8	2,9	1,1	0,4	0,1	
1996	2,7	1,8	9,8	10,1	7,1	5,5	3,4	1,3	0,4	0,1	
1997	2,6	1,5	9,3	8,4	6,8	5,4	3,7	1,4	0,6	0,1	
1998	2,6	1,5	8,4	8,0	6,6	5,6	3,7	1,5	0,5	0,1	
1999	2,7	1,7	9,2	9,5	7,2	6,0	3,8	1,6	0,4	0,1	
2000	2,9	1,8	10,2	9,7	7,8	6,2	3,9	1,6	0,4	0,1	
2001	3,0	1,6	10,2	12,0	9,1	6,3	4,0	1,7	0,5	0,1	
2002	2,4	1,2	7,9	8,6	6,6	5,2	3,4	1,6	0,4	0,1	
2003	2,3	1,2	6,5	9,1	6,3	4,9	3,3	1,6	0,4	0,1	
2004	2,6	1,2	7,9	10,1	7,3	5,6	3,7	1,8	0,4	0,1	
2005	2,4	1,1	6,7	8,5	6,7	5,5	3,9	1,8	0,5	0,0	

Tabell 6.6. Siktede, etter lovbruddskategori, forbrytelsesgruppe og alder. 1987-2005. Antall og per (forts.). 1 000 innbyggere¹

	Siktede i alt	5- 14 år	15-17 år	18-20 år	21-24 år	25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60- år	Uopp- gitt
Absolutte tall											
Voldsforbrytelse											
1987	0,5	0,1	0,9	1,7	1,4	1,0	0,6	0,3	0,1	0,0	
1988	0,6	0,1	1,1	2,0	1,6	1,1	0,7	0,4	0,2	0,0	
1989	0,7	0,1	1,2	2,5	2,2	1,3	1,0	0,5	0,3	0,1	
1990	0,8	0,1	1,3	2,5	2,0	1,5	1,0	0,5	0,2	0,0	
1991	0,8	0,1	1,3	2,9	2,0	1,4	1,0	0,6	0,3	0,1	
1992	0,9	0,2	1,6	3,3	2,6	1,9	1,3	0,6	0,3	0,1	
1993	1,0	0,2	2,1	3,8	3,0	2,1	1,4	0,7	0,4	0,1	
1994	1,0	0,3	1,9	3,8	3,0	2,1	1,4	0,8	0,3	0,1	
1995	1,1	0,4	2,3	4,3	3,1	2,2	1,5	0,7	0,3	0,1	
1996	1,1	0,4	2,9	3,8	3,3	2,4	1,4	0,8	0,3	0,1	
1997	1,2	0,5	3,4	4,2	3,4	2,3	1,7	0,9	0,4	0,1	
1998	1,3	0,5	3,6	4,4	3,3	2,4	1,8	1,0	0,4	0,1	
1999	1,3	0,6	3,9	4,7	3,6	2,6	1,8	0,9	0,5	0,1	
2000	1,4	0,7	4,4	5,0	3,7	2,7	1,9	1,0	0,4	0,1	
2001	1,6	0,8	5,2	5,8	4,2	3,0	2,2	1,2	0,5	0,1	
2002	1,5	0,8	4,4	5,5	4,0	3,1	1,9	1,2	0,5	0,1	
2003	1,5	0,6	4,3	6,0	4,4	3,0	2,0	1,3	0,5	0,1	
2004	1,7	0,7	5,1	6,9	5,1	3,3	2,3	1,4	0,6	0,1	
2005	1,8	0,7	5,4	7,0	5,4	3,3	2,3	1,5	0,7	0,1	
Seksualforbrytelse											
1987	0,1	0,0	0,2	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	
1988	0,1	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0	
1989	0,1	0,0	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,0	
1990	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0	
1991	0,1	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,0	
1992	0,2	0,1	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2	0,1	
1993	0,2	0,0	0,3	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1	
1994	0,2	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	
1995	0,2	0,1	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	
1996	0,1	0,0	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	
1997	0,2	0,0	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	
1998	0,2	0,1	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	
1999	0,2	0,0	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1	
2000	0,2	0,1	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	0,1	0,0	
2001	0,2	0,1	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	
2002	0,2	0,1	0,4	0,3	0,4	0,3	0,2	0,2	0,1	0,0	
2003	0,2	0,1	0,5	0,4	0,4	0,4	0,3	0,2	0,1	0,1	
2004	0,2	0,1	0,6	0,5	0,5	0,4	0,3	0,2	0,1	0,0	
2005	0,2	0,1	0,6	0,6	0,6	0,5	0,3	0,2	0,1	0,1	

Tabell 6.6. Siktede, etter lovbruddskategori, forbrytelsesgruppe og alder. 1987-2005. Antall og per
(forts.). **1 000 innbyggere¹**

	Siktede i alt	5- 14 år	15-17 år	18-20 år	21-24 år	25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60- år	Uopp- gitt
Per 1 000 innbyggere											
Narkotikaforbrytelse											
1987	0,5	0,0	0,6	2,0	1,9	1,5	0,6	0,1	0,0	0,0	
1988	0,6	0,0	0,5	1,9	2,3	2,0	0,8	0,1	0,0	0,0	
1989	0,8	0,0	0,7	2,6	2,8	2,4	1,1	0,2	0,0	0,0	
1990	0,8	0,0	0,8	2,9	3,0	2,4	1,3	0,2	0,0	0,0	
1991	0,9	0,0	0,9	3,3	3,1	2,5	1,5	0,2	0,1	0,0	
1992	0,9	0,0	1,0	3,1	3,0	2,6	1,6	0,3	0,0	0,0	
1993	0,9	0,0	0,9	3,0	2,9	2,5	1,6	0,3	0,1	0,0	
1994	0,9	0,0	0,9	2,9	2,8	2,3	1,6	0,3	0,1	0,0	
1995	1,0	0,0	1,4	3,6	3,3	2,5	1,7	0,5	0,1	0,0	
1996	1,1	0,1	2,5	4,6	3,5	2,7	1,8	0,5	0,1	0,0	
1997	1,3	0,1	2,4	6,0	4,3	2,9	2,0	0,8	0,1	0,0	
1998	1,6	0,1	3,8	8,2	5,2	3,4	2,4	0,9	0,1	0,0	
1999	1,9	0,1	5,1	10,4	6,7	3,9	2,7	1,2	0,2	0,0	
2000	2,2	0,1	5,3	12,6	8,1	4,9	2,8	1,3	0,2	0,0	
2001	2,6	0,1	5,7	14,9	10,3	5,8	3,3	1,6	0,3	0,0	
2002	2,3	0,1	4,7	12,8	9,9	5,5	3,0	1,5	0,2	0,0	
2003	2,3	0,1	4,0	11,8	9,5	5,7	3,2	1,6	0,3	0,0	
2004	2,3	0,1	3,9	11,4	9,7	5,6	3,3	1,6	0,3	0,0	
2005	2,3	0,1	3,7	10,1	9,5	6,0	3,2	1,8	0,4	0,0	
Skadeverk, forbrytelse											
1987	0,3	0,3	1,0	1,2	0,5	0,3	0,1	0,1	0,0	0,0	
1988	0,3	0,3	1,2	1,4	0,7	0,4	0,2	0,1	0,0	0,0	
1989	0,3	0,4	1,2	1,4	0,8	0,5	0,2	0,1	0,1	0,0	
1990	0,4	0,3	1,4	1,6	0,9	0,5	0,3	0,1	0,0	0,0	
1991	0,4	0,3	1,2	1,6	0,9	0,5	0,3	0,1	0,1	0,0	
1992	0,4	0,5	1,3	1,7	0,9	0,4	0,2	0,1	0,1	0,0	
1993	0,4	0,6	1,5	1,5	0,8	0,4	0,2	0,1	0,1	0,0	
1994	0,5	0,7	2,1	1,9	1,0	0,6	0,3	0,1	0,1	0,0	
1995	0,4	0,8	2,3	1,6	0,8	0,5	0,3	0,2	0,1	0,0	
1996	0,5	1,1	2,7	1,7	0,8	0,4	0,2	0,1	0,1	0,0	
1997	0,5	1,1	2,5	1,5	0,7	0,4	0,3	0,1	0,0	0,0	
1998	0,5	1,0	2,5	1,6	0,8	0,4	0,3	0,2	0,1	0,0	
1999	0,5	1,2	2,6	1,6	0,7	0,4	0,2	0,1	0,1	0,0	
2000	0,6	1,5	3,7	1,9	1,0	0,5	0,3	0,1	0,1	0,0	
2001	0,6	1,2	3,4	2,1	0,9	0,5	0,3	0,2	0,1	0,0	
2002	0,5	1,1	2,7	1,7	0,8	0,4	0,3	0,1	0,1	0,0	
2003	0,4	0,8	2,2	1,4	0,8	0,4	0,2	0,1	0,1	0,0	
2004	0,5	1,0	2,0	1,7	1,0	0,5	0,2	0,2	0,1	0,0	
2005	0,4	0,9	1,9	1,6	1,0	0,5	0,2	0,2	0,1	0,0	

Tabell 6.6. Siktete, etter lovbruddskategori, forbrytelsesgruppe og alder. 1987-2005. Antall og per (forts.). 1 000 innbyggere¹

	Siktete i alt	5- 14 år	15-17 år	18-20 år	21-24 år	25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60- år	Uopp- gitt
Per 1 000 innbyggere											
Annen forbrytelse²											
1987	0,2	0,0	0,6	0,7	0,4	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0	
1988	0,2	0,1	0,7	0,9	0,5	0,3	0,2	0,1	0,1	0,0	
1989	0,2	0,1	0,7	0,8	0,5	0,4	0,3	0,2	0,1	0,0	
1990	0,3	0,1	0,9	0,8	0,6	0,4	0,3	0,1	0,1	0,0	
1991	0,3	0,1	0,9	1,0	0,6	0,4	0,3	0,2	0,1	0,0	
1992	0,3	0,1	1,1	1,1	0,8	0,5	0,4	0,2	0,1	0,0	
1993	0,3	0,1	1,1	0,9	0,7	0,6	0,4	0,3	0,1	0,0	
1994	0,4	0,1	1,2	1,0	0,8	0,6	0,5	0,4	0,2	0,0	
1995	0,4	0,1	1,2	0,9	0,8	0,7	0,6	0,5	0,2	0,0	
1996	0,4	0,1	1,3	1,0	0,7	0,7	0,7	0,5	0,3	0,0	
1997	0,5	0,1	1,0	0,8	0,7	0,8	0,8	0,6	0,4	0,1	
1998	0,5	0,1	1,2	0,8	0,8	0,7	0,8	0,7	0,3	0,1	
1999	0,5	0,1	1,2	1,1	0,9	1,0	0,8	0,7	0,4	0,1	
2000	0,5	0,1	1,5	1,2	0,9	0,9	0,8	0,6	0,3	0,1	
2001	0,6	0,1	1,8	1,3	1,1	1,1	1,0	0,8	0,4	0,0	
2002	0,6	0,1	1,5	1,3	1,0	1,1	0,9	0,6	0,4	0,1	
2003	0,5	0,1	1,1	1,4	1,0	1,1	0,8	0,6	0,3	0,1	
2004	0,6	0,1	1,1	1,5	1,2	1,3	1,0	0,6	0,3	0,1	
2005	0,6	0,1	1,1	1,5	1,5	1,2	1,0	0,7	0,4	0,1	

¹ Alder til siktede i 1992 og 1993 beregnet med nyere metode og avviker derfor fra NOS Kriminalstatistikk.

² Inkludert miljøforbrytelse.

Kilde: Etterforskede lovbrudd, Kriminalstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 6.7. Siktete 15-29 år, etter utvalgte typer lovbrudd (vinningskriminalitet). 1987-2005. Antall¹

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Tyveri.....	4 707	5 652	6 616	7 338	6 940	6 474	6 474	6 626	5 236	5 252
Simpelt tyveri	920	1 034	1 652	1 480	1 367	1 417	1 299	1 442	1 241	1 383
Fra bedrift, kontor og lager ..	206	146	223	157	138	103	94	121	101	107
Fra butikk	252	380	678	653	605	493	411	370	410	442
Fra leilighet, bolighus og hytte (simpelt)	67	88	102	85	75	99	89	110	96	107
Fra oppgang, loft, kjeller, garasje og uthus (simpelt)	15	16	14	14	18	21	25	36	13	19
Fra offentlig bygning og institusjon (simpelt)	10	19	35	22	25	56	71	71	50	74
Fra befordringsmiddel (simpelt)	131	143	189	181	160	196	196	258	137	159
Fra kafé og restaurant	33	26	35	43	32	55	26	44	35	45
Fra garderobe	17	12	21	23	11	26	13	17	24	17
Sykkeltveri	11	7	18	50	82	103	105	89	113	112
Annet simpelt tyveri	178	197	337	252	221	265	269	326	262	301
Grovt tyveri	3 195	3 934	4 143	4 759	4 534	4 165	4 301	4 297	3 286	3 115
Fra forretning, bedrift, kontor og lager	1 978	2 348	2 364	2 379	2 116	1 703	1 701	1 560	1 222	1 106
Fra leilighet, bolighus og hytte (grovt)	382	498	588	715	815	710	778	839	633	644
Fra oppgang, loft, kjeller, garasje og uthus (grovt)	32	22	35	38	42	102	98	105	75	86
Fra offentlig bygning og institusjon (grovt)	65	105	140	207	211	279	262	353	256	227
Fra befordringsmiddel (grovt)	386	534	597	776	760	764	838	790	609	568
Annet grovt tyveri	352	427	419	644	590	607	624	650	491	484
Brukstyveri av motorkjøretøy ..	592	684	821	1 099	1 039	892	874	887	709	754
Bil	418	492	598	772	763	619	581	624	489	583
Motorsykkel	66	65	69	54	54	40	46	22	22	15
Annet, brukstyveri av motorkjøretøy	108	127	154	273	222	233	247	241	198	156
Utpressing og ran	97	107	145	141	129	129	127	144	137	111
Naskeri (forseelser)	1 736	1 853	1 990	1 943	2 273

Tabell 6.7. Siktete 15-29 år, etter utvalgte type lovbrudd (vinningskriminalitet). 1987-2005.(forts.). **Antall¹**

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Simpelt tyveri	1 507	1 396	1 687	2 019	1 999	1 470	1 395	1 615	1 478
Fra bedrift, kontor og lager	102	78	126	96	132	95	99	84	101
Fra butikk	424	555	614	841	781	491	443	488	436
Fra leilighet, bolighus og hytte (simpelt)	136	112	176	162	183	134	127	140	123
Fra oppgang, loft, kjeller, garasje og uthus (simpelt)	16	18	19	18	26	20	17	27	29
Fra offentlig bygning og institusjon (simpelt)	50	58	74	106	104	84	71	95	109
Fra befordringsmiddel (simpelt)	106	132	149	181	190	129	109	122	99
Fra kafé og restaurant	46	46	49	50	62	46	56	57	35
Fra garderobe	18	24	18	44	34	25	28	21	51
Sykkeltveri	91	83	85	81	80	72	58	43	46
Annet simpelt tyveri	518	290	377	440	407	374	387	538	449
Grovt tyveri	2 592	2 403	2 554	2 539	2 493	1 815	1 691	2 068	1 784
Fra forretning, bedrift, kontor og lager	876	794	756	791	734	540	466	582	471
Fra leilighet, bolighus og hytte (grovt)	546	445	437	456	386	304	309	332	301
Fra oppgang, loft, kjeller, garasje og uthus (grovt)	61	69	66	54	73	47	42	51	62
Fra offentlig bygning og institusjon (grovt)	193	172	143	165	162	128	101	180	147
Fra befordringsmiddel (grovt)	445	458	692	557	633	380	328	338	277
Annet grovt tyveri	471	465	460	516	505	416	445	585	526
Brukstyveri av motorkjøretøy	675	583	650	632	739	587	610	743	612
Bil	482	425	520	457	568	450	439	554	448
Motorsykkel	17	14	17	26	29	29	20	25	25
Annet, brukstyveri av motorkjøretøy	176	144	113	149	142	108	151	164	139
Utpressing og ran	140	105	162	215	290	255	297	310	261
Naskeri (forseelser)	1 919	2 048	1 847	2 181	2 142	1 811	1 832	2 037	1 978

¹ Alder til siktede i 1992 og 1993 beregnet med nyere metode og avviker derfor fra NOS Kriminalstatistikk.

Kilde: Etterforskede lovbrudd, Kriminalstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 6.8. Siktete 15-29 år etter utvalgte typer lovbrudd (voldsforbrytelser). 1987-2005. Antall¹

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Vold mot offentlig tjenestemann	113	127	145	135	153	210	189	158	206	185
Trusler	100	134	171	181	200	380	403	282	463	477
Forbrytelse mot liv, legeme og helbred	966	1 110	1 353	1 388	1 396	1 593	1 902	1 980	1 929	2 003
Legemsfornærmelse	620	715	824	850	879	853	960	1 229	1 057	1 212
Legemsbeskadigelse	305	324	437	425	445	647	840	644	784	720
Grovt legemsbeskadigelse ..	5	15	18	18	13	22	26	32	17	7
Uaktsom legemsbeskadigelse	1	4	8	6	3	2	4	7	5	7
Drapsforsøk	9	12	14	34	20	19	26	16	15	9
Drap	17	28	28	33	16	25	22	24	16	16
Uaktsomt drap	3	4	9	13	7	17	16	13	21	17
Annet, forbrytelse mot liv, legeme og helbred	6	8	15	9	13	8	8	15	14	15
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
Vold mot offentlig tjenestemann	179	188	195	214	244	218	227	254	257	
Trusler	529	520	577	683	812	721	770	793	884	
Forbrytelse mot liv, legeme og helbred	2 060	2 068	2 181	2 233	2 490	2 403	2 487	2 999	3 095	
Legemsfornærmelse	1 264	1 333	1 377	1 396	1 486	1 492	1 526	1 839	1 904	
Legemsbeskadigelse	706	665	719	738	914	828	865	1 066	1 097	
Grovt legemsbeskadigelse ..	15	16	14	15	11	7	8	4	7	
Uaktsom legemsbeskadigelse	9	8	20	8	18	12	14	18	13	
Drapsforsøk	15	11	5	14	15	12	27	16	17	
Drap	13	8	12	18	14	11	16	27	24	
Uaktsomt drap	23	19	27	27	24	33	27	25	24	
Annet, forbrytelse mot liv, legeme og helbred	15	8	7	17	8	8	4	4	9	

¹ Alder til siktede i 1992 og 1993 beregnet med nyere metode og avviker derfor fra NOS Kriminalstatistikk.

Kilde: Etterforskede lovbrudd, Kriminalstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 6.9. Siktete 15-29 år, etter utvalgte typer lovbrudd (narkotika- og alkoholrelaterte lovbrudd). 1987-2005. Antall¹

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Narkotikaforbrytelse (straffeloven)	572	760	758	809	898	1 237	1 174	1 108	1 310	1 552
Grov narkotikaforbrytelse (straffeloven)	111	150	150	161	155	196	246	187	219	206
Forbrytelse mot lov om legemidler mv.	832	833	1 252	1 330	1 430	977	903	877	988	1 121
Narkotika, bruk	698	716	1 150	1 202	1 280	871	815	760	853	780
Narkotika, besittelse	86	58	38	60	69	24	21	10	49	299
Narkotika, diverse	48	59	64	68	81	82	67	107	86	42
Forbrytelse mot alkoholloven	2	19	1	57	63	61
Forseelse mot veitrafikkloven, promillekjøring	2 129	1 861	1 825	1 445	1 256
Forseelse mot løsgjengerloven	1 481	1 386	1 513	1 377	1 217
Forseelse mot politivedtektene	1 186	1 314	1 197	1 078	1 029
Forseelse mot alkoholloven	412	469	428	478	430
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
Narkotikaforbrytelse (straffeloven)	1 849	2 257	2 729	3 243	3 739	3 307	3 156	3 167	3 134	
Grov narkotikaforbrytelse (straffeloven)	217	222	270	262	283	254	351	383	409	
Forbrytelse mot lov om legemidler mv.	1 235	1 747	2 258	2 717	3 296	3 061	2 806	2 698	2 552	
Narkotika, bruk	770	1 108	1 437	1 711	2 119	1 905	1 719	1 755	1 674	
Narkotika, besittelse	443	621	785	982	1 156	1 142	1 079	939	875	
Narkotika, diverse	22	18	36	24	21	14	8	4	3	
Forbrytelse mot alkoholloven	73	81	43	42	28	27	15	19	11	
Forseelse mot veitrafikkloven, promillekjøring	1 160	1 235	1 287	1 310	1 378	1 408	1 296	1 185	1 172	
Forseelse mot løsgjengerloven	1 047	999	1 158	1 285	1 387	1 364	1 253	1 385	1 454	
Forseelse mot politivedtektene	922	925	951	861	884	836	872	937	1 191	
Forseelse mot alkoholloven .	632	822	948	1 037	1 073	813	922	1 035	1 267	

¹ Alder til siktede i 1992 og 1993 beregnet med nyere metode og avviker derfor fra NOS Kriminalstatistikk.

Kilde: Etterforskede lovbrudd, Kriminalstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 6.10. Straffereaksjoner for forbrytelser i alt, etter type reaksjon. 1980-2006. Antall

	I alt	Over- føring til barne- verns- nemnd	På- tale- unn- latelse	Sam- funns- tjen- este/- straff	Fore- legg	Bot ved dom	Be- tinget feng- sel ¹	Be- tinget feng- sel og bot ²	Ube- tinget feng- sel	Ube- tinget og be- tinget feng- sel	Annen reak- sjon
1980	10 595	1 669	130	.	286	239	3 356	1 016	3 431	457	11
1981	11 169	1 790	137	.	335	240	3 422	1 224	3 434	582	4
1982	11 656	1 687	472	.	375	260	3 225	1 391	3 389	848	9
1983	13 147	1 586	458	.	780	266	3 405	1 548	3 902	1 189	13
1984	13 244	1 232	459	.	1 350	236	3 231	1 656	3 935	1 134	11
1985	12 951	1 218	334	.	1 541	250	3 293	1 572	3 580	1 142	21
1986	11 923	1 005	113	.	1 630	240	2 916	1 503	3 395	1 105	16
1987	12 062	780	174	.	1 981	208	2 540	1 603	3 664	1 091	21
1988	13 281	606	241	.	2 264	243	2 721	2 059	3 857	1 267	23
1989	16 003	468	281	.	3 121	310	3 365	2 674	4 477	1 288	19
1990	16 470	151	278	.	4 313	399	2 638	2 760	4 532	1 374	25
1991	16 698	129	260	.	4 420	489	2 667	2 776	4 693	1 233	31
1992	17 326	77	250	58	5 106	496	2 637	2 670	4 669	1 332	30
1993	17 623	5	240	811	5 213	567	1 998	2 695	4 835	1 235	24
1994	17 749	.	138	828	5 205	659	2 054	2 483	4 980	1 369	33
1995	17 757	.	113	761	5 525	542	2 029	2 600	4 743	1 424	20
1996	18 177	.	98	741	5 730	502	2 234	2 636	4 671	1 534	31
1997	17 192	.	172	694	4 729	553	2 166	2 795	4 584	1 457	40
1998	21 120	.	132	618	8 916	633	2 199	2 814	4 317	1 463	28
1999	22 466	.	102	638	9 463	621	2 324	2 867	4 646	1 771	34
2000	21 444	.	70	627	9 573	513	2 050	2 455	4 473	1 665	18
2001	34 962	.	145	735	18 798	806	2 914	3 979	5 457	2 102	26
2002	27 513	.	118	719	14 621	588	2 192	2 754	4 698	1 794	29
2003	29 380	.	110	1 559	14 254	733	2 257	3 003	5 545	1 876	43
2004	29 529	.	176	2 043	15 478	533	1 848	2 346	5 292	1 780	33
2005	33 307	.	512	2 379	15 573	737	2 438	3 238	6 367	2 032	31
2006	33 103	.	387	2 526	16 695	675	2 076	2 676	5 875	2 160	33

¹ Inkludert straffeutmåling utsatt.² Inkludert straffeutmåling utsatt og bot.

Kilde: Straffereaksjoner, NOS Kriminalstatistikk 1982 og 1983, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 6.11. Straffereaksjoner for forbrytelser ilagt 14/15-17-åring¹, etter type reaksjon.1980-2006.

	Antall										
	I alt	Overføring til barnevernsnemnd	Påtale-unnlatelse	Samfunns-tjeneste/straff	Forelegg	Bot ved dom	Be-tinget fengsel ²	Be-tinget fengsel og bot ³	Ube-tinget fengsel	Ube-tinget og be-tinget fengsel	Annen reaksjon
1980 ...	3 134	1 650	49	.	29	25	937	162	233	47	2
1981 ...	3 362	1 775	63	.	49	22	924	239	210	80	-
1982 ...	3 028	1 501	217	.	50	23	811	183	118	125	-
1983 ...	3 166	1 426	243	.	139	23	858	190	111	176	-
1984 ...	3 131	1 219	282	.	229	18	871	226	119	167	-
1985 ...	3 042	1 207	201	.	261	18	899	193	105	158	-
1986 ...	2 551	998	73	.	284	27	747	218	96	108	-
1987 ...	2 277	731	92	.	330	24	632	232	94	140	2
1988 ...	2 269	574	149	.	317	19	690	286	72	162	-
1989 ...	2 564	464	200	.	464	13	799	371	107	146	-
1990 ...	2 205	149	203	.	710	33	523	396	66	125	-
1991 ...	1 890	129	169	.	627	47	435	327	71	84	1
1992 ...	1 784	77	185	3	615	28	410	284	67	114	1
1993 ...	1 710	5	162	59	668	50	322	305	55	84	-
1994 ...	1 388	.	98	63	537	35	285	252	52	66	-
1995 ...	1 351	.	59	52	565	38	286	213	57	80	1
1996 ...	1 571	.	48	61	704	36	327	264	43	88	-
1997 ...	1 448	.	79	55	522	47	336	274	53	82	-
1998 ...	1 834	.	63	62	993	41	278	274	38	84	1
1999 ...	2 144	.	42	73	1 174	33	368	303	38	113	-
2000 ...	2 075	.	41	63	1 158	44	320	286	65	98	-
2001 ...	3 469	.	79	85	2 083	67	523	420	77	135	-
2002 ...	2 581	.	66	104	1 534	51	344	281	72	128	1
2003 ...	2 415	.	50	273	1 273	55	290	283	86	105	-
2004 ...	2 368	.	70	341	1 384	37	233	187	43	73	-
2005 ...	2 892	.	194	379	1 553	61	298	303	40	64	-
2006 ...	2 720	.	178	389	1 507	48	250	215	66	65	2

¹ Den kriminelle lavalder ble hevet fra 14 til 15 år i 1990.

² Inkludert straffeutmåling utsatt.

³ Inkludert straffeutmåling utsatt og bot.

Kilde: Straffereaksjoner, NOS Kriminalstatistikk 1982 og 1983, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 6.12. Straffereaksjoner for forbrytelser ilagt 18-20-åring, etter type reaksjon. 1980-2006. Antall

	I alt	Over- føring til barne- verns- nemnd	På- tale- unn- latelse	Sam- funns- tjen- este/ straff	Fore- legg	Bot ved dom	Be- tinget feng- sel ¹	Be- tinget feng- sel og bot ²	Ube- tinget feng- sel	Ube- tinget og be- tinget feng- sel	Annen reak- sjon
1980 ...	2 445	3	50	.	72	53	923	349	859	134	2
1981 ...	2 601	-	39	.	78	71	981	386	875	169	1
1982 ...	2 337	-	115	.	80	59	803	356	697	226	1
1983 ...	2 749	-	115	.	195	48	857	411	811	312	-
1984 ...	3 111	-	119	.	314	47	908	519	861	341	2
1985 ...	2 972	-	91	.	378	47	852	491	765	347	1
1986 ...	2 741	-	31	.	376	42	777	453	719	342	1
1987 ...	2 741	-	56	.	461	32	632	466	760	334	-
1988 ...	2 974	-	46	.	507	39	699	591	703	389	-
1989 ...	3 683	-	52	.	746	48	883	821	782	349	2
1990 ...	3 582	-	34	.	1 003	68	598	758	761	359	1
1991 ...	3 304	-	35	.	961	84	579	700	667	275	3
1992 ...	3 324	-	29	11	1 009	73	558	631	708	302	3
1993 ...	3 151	-	32	188	1 048	76	369	569	612	257	-
1994 ...	2 884	.	14	182	951	106	335	474	575	245	2
1995 ...	2 752	.	22	150	923	78	291	479	534	275	-
1996 ...	2 829	.	12	120	1 043	64	345	465	504	274	2
1997 ...	2 388	.	21	113	829	73	269	426	415	242	-
1998 ...	3 333	.	11	122	1 701	92	278	497	395	234	3
1999 ...	3 584	.	10	110	1 870	77	289	507	437	284	-
2000 ...	3 757	.	7	126	2 054	66	314	458	451	279	2
2001 ...	6 448	.	16	144	3 949	113	392	786	629	416	3
2002 ...	4 759	.	8	167	2 893	69	285	483	526	326	2
2003 ...	5 036	.	12	307	2 834	105	278	573	609	316	2
2004 ...	4 975	.	14	412	2 983	61	248	394	550	311	2
2005 ...	5 157	.	51	410	2 754	89	343	522	700	286	2
2006 ...	5 126	.	45	352	2 936	94	259	433	692	313	2

¹ Inkludert straffeutmåling utsatt.

² Inkludert straffeutmåling utsatt og bot.

Kilde: Straffereaksjoner, NOS Kriminalstatistikk 1982 og 1983, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 6.13. Straffereaksjoner for forbrytelser ilagt 21-24-åringer, etter type reaksjon. 1980-2006. Antall

	I alt	Påtale- unn- latelse	Sam- funns- tjeneste/ straff	Fore- legg	Bot ved dom	Be- tinget fengsel ¹	Be- tinget fengsel og bot ²	Ube- tinget fengsel	Ube- tinget og be- tinget fengsel	Annen reak- sjon
1980 ...	1 928	13	.	57	40	539	202	960	116	1
1981 ...	2 000	14	.	57	44	551	263	941	130	-
1982 ...	1 799	52	.	63	50	417	274	804	139	-
1983 ...	2 014	38	.	126	46	481	276	837	209	1
1984 ...	2 431	27	.	247	40	502	349	1 028	236	2
1985 ...	2 412	23	.	293	53	550	351	891	247	4
1986 ...	2 247	4	.	318	52	505	285	822	259	2
1987 ...	2 347	16	.	401	43	416	329	903	237	2
1988 ...	2 722	24	.	506	47	448	442	1 012	238	5
1989 ...	3 197	10	.	622	55	548	567	1 076	310	9
1990 ...	3 448	15	.	842	77	509	592	1 100	309	4
1991 ...	3 549	22	.	879	71	546	611	1 121	298	1
1992 ...	3 459	16	19	971	97	488	532	1 040	292	4
1993 ...	3 498	18	223	936	99	316	562	1 078	265	1
1994 ...	3 556	6	221	1 037	100	355	468	1 092	273	4
1995 ...	3 390	9	192	1 023	82	338	509	941	293	3
1996 ...	3 356	6	160	1 029	85	352	501	935	285	3
1997 ...	3 067	10	154	844	88	342	513	848	261	6
1998 ...	3 532	12	129	1 490	107	308	523	704	257	2
1999 ...	3 590	11	145	1 552	83	257	481	753	306	2
2000 ...	3 579	6	132	1 675	71	257	377	728	329	4
2001 ...	6 156	9	141	3 409	104	382	739	969	402	1
2002 ...	4 954	5	132	2 709	91	311	504	866	331	5
2003 ...	5 244	8	286	2 642	110	358	533	961	342	4
2004 ...	5 276	20	350	2 891	66	301	408	937	300	3
2005 ...	6 034	39	444	2 981	106	340	557	1 182	384	1
2006 ...	5 815	35	394	3 122	99	309	425	1 049	379	3

¹ Inkludert straffeutmåling utsatt.² Inkludert straffeutmåling utsatt og bot.

Kilde: Straffereaksjoner, NOS Kriminalstatistikk 1982 og 1983, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 6.14. Straffereaksjoner for forbrytelser ilagt 25-29-åring, etter type reaksjon. 1980-2006. Antall

	I alt	Påtale- unn- latelse	Sam- funns- tjeneste- straff	Fore- legg	Bot ved dom	Be- tinget fengsel ¹	Be- tinget fengsel og bot ²	Ube- tinget fengsel	Ube- tinget og be- tinget fengsel	Annen reak- sjon
1980 ...	1 282	4	.	49	29	365	135	633	65	2
1981 ...	1 363	9	.	47	24	367	132	699	85	-
1982 ...	1 189	15	.	39	32	284	142	580	96	1
1983 ...	1 495	21	.	84	37	305	169	766	111	2
1984 ...	1 953	10	.	234	37	375	233	887	176	1
1985 ...	1 911	7	.	243	45	400	224	817	171	4
1986 ...	1 870	1	.	285	38	354	223	795	172	2
1987 ...	1 959	4	.	339	30	331	231	840	180	4
1988 ...	2 121	8	.	405	40	320	287	868	189	4
1989 ...	2 647	8	.	525	51	462	335	1 050	214	2
1990 ...	2 851	4	.	708	59	423	397	1 044	212	4
1991 ...	3 010	7	.	693	87	420	449	1 119	225	10
1992 ...	3 138	1	16	849	79	447	446	1 058	236	6
1993 ...	3 256	7	161	801	108	366	463	1 119	225	6
1994 ...	3 456	11	190	841	111	357	449	1 228	262	7
1995 ...	3 458	7	154	909	89	374	474	1 178	272	1
1996 ...	3 517	5	161	931	103	381	484	1 136	308	8
1997 ...	3 292	10	157	779	99	373	494	1 082	287	10
1998 ...	3 798	8	129	1 365	96	371	467	1 071	285	6
1999 ...	4 125	7	134	1 459	118	404	518	1 142	334	9
2000 ...	3 753	5	114	1 447	99	331	425	1 025	301	6
2001 ...	5 715	6	151	2 804	118	468	627	1 173	365	3
2002 ...	4 514	8	121	2 246	91	356	439	925	326	2
2003 ...	4 769	2	235	2 181	114	327	467	1 100	337	6
2004 ...	4 607	11	284	2 287	61	251	371	1 022	316	4
2005 ...	5 162	43	329	2 336	111	368	510	1 138	322	5
2006 ...	5 119	20	415	2 558	76	288	415	1 002	342	3

¹ Inkludert straffeutmåling utsatt.² Inkludert straffeutmåling utsatt og bot.

Kilde: Straffereaksjoner, NOS Kriminalstatistikk 1982 og 1983, Statistisk sentralbyrå.